Наше Слово

РІК LXVI № 20 (3327) ВАРШАВА, 16 ТРАВНЯ 2021 РОКУ
ЦІНА – зл. 4,30 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Фото з сайту Офісу президента України

Президенти підписали декларацію про європейську перспективу України

Третього травня президент України Володимир Зеленський прибув із візитом до Варшави на запрошення президента Польщі Анджея Дуди. Разом із лідерами Естонії, Латвії та Литви він взяв участь в урочистостях з нагоди 230-ї річниці ухвалення Конституції Речі Посполитої. Голови країн підписали п'ятисторонню декларацію, в якій висловили солідарність та вірність спільним цінностям. Також Володимир Зеленський та Анджей Дуда підписали двосторонню декларацію про європейську перспективу України.

Під час урочистостей у Варшаві відбулася дискусія, у якій взяли участь президент України Володимир Зеленський, президент Республіки Польща Анджей Дуда, президент Естонської Республіки Керсті Кальюлайд, президент Литовської Республіки Гітанас Наусєда та президент Латвійської Республіки Егілс Левітс. Лідери країн обговорили спільне майбутнє в Європі та основні виклики, які повстали перед європейцями. Було підтверджено, що невід'ємними цінностями для наших народів є: свобода, суверенітет, територіальна цілісність, демократія, верховенство права, рівність та солідарність. Що і відобразилося у підписаній президентами п'ятисторонній декларації: Європа, що об'єднується, повинна бути відкритою для всіх країн та народів, які поділяють спільні цінності. Це – важливий сигнал підтримки євроінтеграційних прагнень України.

Володимир Зеленський та Анджей Дуда підписали також спільну двосторонню декларацію про європейську перспективу України. Це вже третій подібний документ, укладений Україною з державою Євросоюзу – декларації були підписані з Литвою і Латвією. Текст спільної декларації лідерів закріплює, що Україна має європейську перспективу відповідно до статті 49 Договору про Євросоюз.

«Президенти України та Польщі відзначили намір України подати заявку на членство в ЄС у майбутньому після імплементації положень Угоди про асоціацію за умови дотримання Копенгагенських критеріїв та погодилися, що Республіка Польща підтримуватиме Україну на цьому шляху», – зазначено в документі.

Україна готова посилити європейську спільноту на Сході разом з Грузією та Молдовою. Саме тому лідери України та Польщі у спільній декларації відзначили потребу у стратегічному перегляді європейської політики сусідства та Східного партнерства, щоб гарантувати політику «відкритих дверей» для тих асоційованих партнерів, які мають європейські прагнення та відповідають визначеним умовам і критеріям.

Лідери України і Польщі обговорили також найважливіші питання, передусім пов'язані з безпекою України, проблемою окупованого Росією Криму та Донбасу, а також присутністю російських військ на українських кордонах. Анджей Дуда зазначив, що українську ситуацію розглядатимуть на саміті країн Бухарестської дев'ятки, а в середині червня – на саміті НАТО в Брюсселі. «Це питання безпеки в Україні та в усій Центральній Європі, а також вказівка Україні формального шляху, яким вона повинна йти до членства в НАТО, зараз це фундаментальна справа, ми та наші друзі в цій частині Європи підтримуємо в цьому Україну», – сказав польський президент.

«Це дуже важливий сигнал. Я вдячний за те, що Польща на чолі з президентом Дудою завжди захищає наш суверенітет та нашу територіальну цілісність і не підтримує окупацію українського півострова», – зазначив Володимир Зеленський. Він також зауважив, що ті історичні питання, які існують між двома країнами, невдовзі будуть вирішені, оскільки цього прагнуть обидві сторони. «Тому що ми дійсно один одного прекрасно розуміємо», – наголосив глава держави.

Український президент також запросив президента та першу леді Польщі до участі в саміті Кримської платформи, який відбудеться під час святкування 30-річчя незалежності України в серпні цього року. ■

Тетяна ДАНЮЧЕНКО

eprasa.pl 851374823a

ПОГЛЯДИ

Барви нових ниток на домотканому полотні

КАСЯ КОМАР-МАЦИНСЬКА, культурознавчиня, Перемишль

Я маю від своєї мами вишивану сорочку і запаску. Вони належали ще її матері – моїй бабці Катерині. Цей комплект зробила у школі одна з бабиних сестер їй на подарунок: вишивка густою низинкою та насиченим темними кольорами на тяжкому, домотканому полотні. Бабця народилася і виросла у Дубинях, присілку Нового Люблинця, який належав до парафії Жуків – це на Любачівщині. Свою сорочку, запаску, вишиті рушники та альбом з фотографіями везла з собою на північ, сховані у маминій колисці.

На цій фотографії – молода Катерина Біла. Тут чітко видно згадані узори, вбрання бабці виглядає парадно й оригінально. Проте якщо переглянути інші світлини цього періоду (наприклад, з фестин у Чесанові чи прощ на Кальварію-Пацлавську, таких фото безліч на сервісі ebay), можна помітити, що такий стрій був популярним серед молодих дівчат у цьому регіоні. Це, мабуть, був у ті часи модний хіт, новизна, яка витіснила давніші візерунки та фасони, їх із того часу (як я собі уявляю) можна було знайти лише у шафах старших жінок. Зате молоді дівчата з Любачівщини, зустрічаючись вечорами, вдивлялися у каталоги та вишивали візерунки, натхненні – як у цьому випадку –гуцульськими зразками.

На півночі, у селі Буди, куди переселили Катерину (Бабляк у заміжжі), почали жити також українці з інших регіонів, зокрема й одна жінка з Надсяння, із села Торки. Вона одружилася з польським поселенцем, маючи вже дочку. Коли прийшов час відвести дівчинку на перше причастя, жінка потребувала грошей на біле плаття. Вона прийшла тоді до бабці Катерини і продала їй свій торківський стрій: вишивану «пацьорками» спідницю, сердак та вишиту багряною ниткою сорочку, з багатим і дрібним узором на рукавах. Спідниця і сердак були пошиті з тяжкого, чорного оксамиту і прикрашені дрібними, кольоровими квітами: це були традиційні місцеві узори, зразки яких можна побачити, наприклад, на світлинах зі збірки спогадів Олекси Костика «Торки».

І моя бабця, і мама у разі потреби перешивали роздобутий вишиваний одяг. З одного жіночого рукава торківської сорочки зробили дві чоловічі кошелі для маминих братів-близнюків. З іншого рукава вона пошила собі більш сучасну блузку. Згодом із торківської спідниці чи сердака зробили килимчик на стіну і по черзі – зо три різні фасони маминих костюмів, спідниць чи сукні на Маланку. Один із вирізаних клаптиків лишився і мені, я докупила чорного оксамиту і зробила з нього коротке вечірнє плаття з широким поясом кольорової бісерної вишивки спереду.

Сьогодні я думаю: дуже шкода, що бабця почала різати на частини і перешивати регіональне автентичне вбрання. Зрозуміло, що тоді цінним було те, що використовувалося: маю тут на увазі всі ті часи, коли не те що не можна було купити новий вишиваний одяг – навіть важко було роздобути якісні нитки чи полотно. На першому місці стояла практичність. Згодом, коли українки на виселенні почали замовляти нитки з Канади (завдяки новій хвилі еміграції) і знову вишивати, передусім робили речі для нововстановлених церков: хоругви усіх святих, рушники, обруси, фелони для панотців, рушники на ікони, вишивані ікони та зрештою – сорочки дітям і внукам. Для себе щось робили вже зовсім наостанок, а вдягали таке вбрання лише на особливі свята.

Уже кілька років у Народному домі відбуваються різні події, присвячені народній вишивці. Пройшла виставка, показ мод і фотосесія. Для багатьох перемишлян це була нагода «провітрити» старі бабусині скрині і валізи. І в декого знайшлися справжні скарби. Утім, багато з цих речей – це вже теж нові колекції, зібрані любительками вишиванок під час поїздок в Україну за часів незалежності. Туди, де на ярмарках у Косові, фестивалях в Пирогові чи навіть на львівському вернісажі ще донедавна можна було купити майже столітній вишиваний одяг за смішні гроші. Зараз у Перемишлі серед барвистих, дивовижної краси ниток плутаються регіони, часи та стилі. Усе сплітається в щось сокровенне, українське, щось, що зростало роками, підживлюване нестатками та тугою за будь-чим рідним.

Я не вишиваю, хоча це робили моя бабця і мама. Вмію ставити хрестики, але для чогось більшого не вистачає часу і терпцю. Утім, і серед мого покоління є дівчата, які вишивали сорочки своїм хлопцям, та хлопці, які таке вбрання колекціонували.

Моя нитка – це чорні букви на моніторі комп'ютера, які часто і густо пронизують червоні правки Олі, стилістичної редакторки з Києва. Слова, ніби узори, віднаходять свій власний простір між особливістю мого регіонального любачівсько-валецького коріння, сьогоднішнього перебування на перемиському пограниччі та вимог, які ставлять непохитні правила української літературної мови. І так, призабуваючи регіональну говірку, якою говорила моя бабця, я почуваюся трохи як ті дівчата, що, розглядаючи просвітянські каталоги, вишивали собі нові парадні строї за уніфікованими зразками. Колорит різноманітності автентичних говірок кожного виселеного регіону, місцевості, села блякне як нитки на вишиваних рушниках, привезених ще з дому.

На фотографії Катерина, окрім сорочки та запаски, має на собі ще сердак. Він не поїхав із нею на північ. Бабця сварилася через нього з військовим, який остаточно прорізав його багнетом. Те, що продерте, – лишила. Утім, я недавно дізналася від нашої родички з батькового боку, Олі, що у скрині зберігся, серед іншого, старий сердак із Люблинця. Він – із чорного оксамиту, вишиваний «пацьорками» та блискітками. Є там також сорочка і запаска, схожа на бабину, але інша, ймовірно, старша – з комірцем, безперечно, у давнішому стилі. Знайшовся там ще й чорний корсет та рожевий костюмчик з оливковими вишивками.

Те, що ховається на дні наших родинних шаф, лежатиме там, доки його не погризуть миші та моль. Спогади про говірки наших дідусів і бабусь, своєю чергою, мали би ховатися на споді нашої підсвідомості. З кожним новим поколінням клаптики пам'яті втрачаються, лишаються відокремлені уривки, частинки. Із них – у поєднанні з фрагментами нової матерії – ми шиємо нові оповідання. І нові сукні на Маланки. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

▲ Катерина Бабляк (з дому Біла), бабця авторки статті. Фото з приватного архіву

Зеленський у Польщі: урочисто і без конкретики

ІГОР ІСАЄВ, журналіст

Третього травня Польщу відвідав президент України Володимир Зеленський. Цей візит був напрочуд символічним: розкішна церемонія, обговорення важливих геополітичних питань, підписання декларації – проте поза цим він не приніс відчутних результатів.

Утім, великих зрушень від приїзду Зеленського не очікував і господар церемонії – Анджей Дуда. У плані дня, який надали журналістам, повідомлялося, що після переговорів із президентом України «Дуда і Зеленський зроблять коротку заяву для преси» [підкреслення моє – І.І.], після чого голова польської держави поїхав на перемовини з латвійським колегою Егілсом Левітсом.

Спільну декларацію про дотримання таких цінностей, як свобода, демократія, верховенство права, рівність та солідарність, підтвердили своїми підписами президенти країн, котрі в Індексі демократії (2020, Democracy Index) знаходяться в стані від «недосконалої демократії» (Польща і країни Балтії) до «гібридного режиму» (Україна). Серед учасників церемонії бракувало не тільки представників «повноцінної демократії» – хоч би Швеції чи Канади, які активно підтримують Україну, – але й Святлани Ціхановської. Представниця демократичної Білорусі з екзилу надіслала привітання, у якому підкреслила, що «народ Білорусі, котрий тоді був частиною Речі Посполитої, також пишається прийнятою в 1791 році першою в Європі та другою у світі Конституцією».

Схема дій польського президента протягом останніх років відома. Він намагається уникати зустрічей із колегами, які вказуватимуть йому на проблеми з демократією у його власній країні. А на важливі державні церемонії запрошує президентів, які «не ставитимуть зайвих запитань». У цьому форматі йому досить добре пасує очільник України – можна роками повторювати фрази про підтримку її територіальної цілісності та європейський вибір або ж скликати «надзвичайну і термінову зустріч» Вишеградської четвірки у зв'язку з російськими військами поблизу українського кордону – через тиждень після того, як країни Заходу вже висловили свої позиції. Інший «коник» Анджея Дуди – і тут він дуже подібний до Зеленського – висока увага до символів: тільки от у польського президента вони пов'язані з героїчним минулим, а в українського – з інтернет-мемами.

Символи важливі, особливо у відносинах на вищому рівні, – проте вони досить швидко вичерпуються. І тоді хтось запитає: що це нам принесло, окрім символіки? Інший продовжить: а що ж далі? А ще хтось – і поготів матиме на символи алергію.

Напередодні візиту Зеленського в українському медіа «Європейська правда» вийшов розлогий аналітичний матеріал про школи з українською мовою навчання у Польщі. Джерела медіа в польському уряді вказали на проблему фінансування такої освіти для дітей іммігрантів. «У польському уряді очікують від України пропозицій зі створення шкіл для українців у Польщі, фінансування яких візьме на себе Київ», – ідеться у підсумку статті.

І хоча президент – це не уряд, лише сліпий не зауважить, що в Зеленського є реальний вплив і на більшість у парламенті, і на виконавчу владу. Тим часом він під час свого візиту до Польщі не знайшов часу на зустрічі з представниками української громади, зокрема і з середовищем мігрантів.

Уже вкотре.

Складається враження, що офіційний Київ не сприймає цю спільноту як партнера для діалогу. Тим часом вона розбудовується, має свої установи, організації, офіційних представників на муніципальному рівні. Українська ж влада їх або ігнорує, або запрошує як другорядних представників: так було за часів Порошенка, не змінилося це і з приходом Зеленського (хоч Польща була однією з небагатьох країн закордонного округу, де він виграв на виборах).

Глави держав – як Польщі, так і України – продовжують повторювати фрази про важливе значення мігрантів у двосторонньому діалозі. Проте зайнятися ними – це вже інша річ: усі прекрасно розуміють, що вирішення проблем цих людей вимагає копіткої роботи, а часом – і непопулярних рішень. Це для політика – бомба сповільненої дії.

Тому представники офіційної влади обох держав воліють і далі обмежуватися історичними річницями замість того, аби займатися питаннями сучасності. Наступна серія – у серпні, на 30-річчя незалежності України. ■

eprasa.pl 851374823a

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Концерти гурту «ДахаБраха» у Польщі

«ДахаБраха», один із найвідоміших українських та східноєвропейських колективів, на початку літа планує приїхати до Польщі. Група зіграє два концерти просто неба: перший – на літній сцені клубу «Проґресія» («Progresja») у Варшаві 20 червня, другий – 21 червня у «Новій резиденції» («Nowa Rezydencja») у Кракові.

«ДахаБраха» – це український музичний етногурт, що сформувався на початку 2000-х років у творчій атмосфері театру «Дах» із молодих фольклористів та музикантів, що їх згуртував навколо себе Владислав Троїцький. Назва колективу, за словами його учасників, складена зі староукраїнських слів «давати» та «брати». У його репертуарі – пісні українською, кримськотатарською, англійською, німецькою, російською мовами. «ДахаБраха» виступала у близько сорока країнах світу. Від початку війни на Донбасі музиканти відмовляються від концертів у Росії попри численні запрошення. Гурт є лавреатом Шевченківської премії 2020 року.

Квитки на концерти «ДахаБрахи» у Варшаві та Кракові за ціною 105 злотих можна придбати на сервісах Fource.pl, GoOut, Going, Eventim. Ticketmaster, Biletomat або у пунктах продажу квитків мережі магазинів «Empik».

Фотовиставка «Краса України» у Старґарді

Під час мистецького фестивалю «ArtFestiwal» у Старґарді, який проходитиме 12-13 червня, місцевий гурток ОУП презентуватиме виставку фотографій «Краса України». На світлинах – члени місцевої української громади у національному вбранні. Будуть й інші експонати – вишивані сорочки, суконки, рушники, ляльки-мотанки тощо.

«ArtFestiwal» пройшов уперше у 2017 році і з того часу став постійною частиною культурного життя міста. Більше подробиць читайте на фейсбук-сторінці події (ArtFestiwal Stargard) та Старогардського центру культури, де відбудуться виставки та концерти.

Сквер імені Марка Безручка у Ґданську

9 травня у Ґданську відбулося офіційне відкриття скверу імені Марка Безручка — українського генерала, який керував, зокрема, обороною Замостя від більшовиків. Площа розташована біля трамвайної зупинки в районі Оліва. Про таке вшанування героя подбав український консул у Ґданську – Лев Захарчишин. Більше про відкриття скверу читайте у наступному номері тижневика.

Українці – кандидати на звання «Людини 2020 року»

Польські видання проводять голосування за «Людину 2020 року». Серед номінантів є й українці. Переможця у Кошалінському повіті вибирає видання «Głos Koszaliński». Одним із кандидатів в категорії «Бізнес» є Роман Білас. Голову Кошалінського відділу ОУП номінували за його допомогу підприємцям, особливо – постраждалим через пандемію.

Ще одним місцевим кандидатом у категорії «Громадська та благодійна діяльність» став о. Руслан Марцішак. Греко-католицького пароха зі Старґарду номінували за підтримку української меншини у регіоні та співпрацю на благо всієї місцевої громади. Голосувати за українських кандидатів можна не лише на інтернет-сторінці видання «Głos Koszaliński», але й надсилаючи смс. Детальну інструкцію можна знайти на сайті gs24.pl (вкладка «Plebiscyt»).

Натомість на перемогу в категорії «Культура» у Ґданську претендує український художник Василь Нецко. У цьому регіоні голосування проводить видання «Dziennik Bałtycki». Різьбяра та художника номінували за унікальну виставку, що розповідає про історію міста 100 років тому. Більше подробиць та регламент голосування — на сайті dziennikbaltycki.pl.

Імовірно, ми не знаємо про інших кандидатів-українців на «Людину 2020 року». Тому звертаємося до вас із проханням повідомити нам про таких людей. Про них ми також напишемо у тижневику.

«Мотопасха-2021»

У Велику Суботу віряни греко-католицької та православної церков освячували паски та інші великодні страви. Те ж саме відбувалося 1 травня перед входом до храму святого Йосафата у Круклянках біля Гіжицька. Проте на тамтешньому освяченні з'явилися також нетипові гості – українські байкери з Вармії та Мазур, які урочисто в'їхали на прицерковну площу. «Це була

Фото з сайту єпархії

для них нагода почати мотосезон з Божим благословенням. Натхненні молитвою, вони будуть не лише їздити, а й поширювати християнські цінності серед любителів мотоциклів та всіх, кого зустрічатимуть на своєму шляху», – ідеться у повідомленні Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ.

Президентська пара Польщі привітала християн східного обряду з Великоднем

Президент Польщі Анджей Дуда разом із дружиною Аґатою Корнгаузер-Дудою записав великоднє привітання для православних, греко-католиків та інших християн східних обрядів. Як наголосив глава держави, свято Воскресіння Господнього у всіх церквах — це час великої радості та духовного зміцнення, а також – перемоги життя над смертю та добра над злом.

«Бажаємо вам приємного та радісного святкування у ґроні найближчої родини. З огляду на пандемію, багатьом із вас не вдасться зустрітися з усією родиною та всіма людьми, близькими вашим серцям. Тож єднаймося у добрих думках. Бажаємо вам надії, яка дає силу і наснагу. Вірмо, що цей важкий час вже скоро відійде у минуле. Бажаємо вам Божого благословення, здоров'я, оптимізму та приємного відпочинку!» – ідеться у привітанні президентської пари.

Глава держави подякував представникам православної, греко-католицької та інших церков східного обряду за те, що вони століттями залишаються частиною духовної та культурної спадщини Польщі.

«Багато традицій та єдність у розбудові процвітання країни — прекрасне обличчя нашої Батьківщини», – завершив Анджей Дуда.

Великодня пісня від українських та лемківських гуртів

Скріншот з відео

2 травня відбулася прем'єра піснеспіву «Христос Воскрес», у записі якого взяли участь члени дванадцятьох колективів із Польщі. Серед них: «РапОртг», «Coolбаба»,«Н'лем фолк», «Серенча», «Ластівочка», «Надія», «Гилля», «Ре-Карпати», «Водограй», «Кичера», «Бурян» та «7кропка». Більшість гуртів працює та творить у Нижній Сілезії та Лемківщині. Відеозапис великодньої пісні опублікований на фейсбук-сторінці «Radio-Lemko.pl».

Зустріч співголів Спільної комісії уряду та нацменшин

Фото з фейсбук-сторінки МВСіА

27 квітня у Міністерстві внутрішніх справ та адміністрації (МВСіА) у Варшаві відбулася зустріч віцеміністра Блажея Побожого та Григорія Купріяновича – співголів Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин. Про це повідомляють на фейсбук-сторінці відомства.

«Дискусія була присвячена ситуації громад. Під час зустрічі ми зосередилися на завданнях, пов'язаних із захистом та розвитком культурної ідентичності національних та етнічних меншин. Обговорили також питання збереження регіональної мови», – повідомляє віцеміністр, відповідальний за справи меншин.

Учасники розмови також говорили про правила призначення дотацій на 2022 рік та освіту. Саме навчання дітей та молоді з нацменшин має бути однією з головних тем наступного засідання Спільної комісії.

Окрім Григорія Купріяновича та Блажея Побожого, у зустрічі взяла участь Маріола Абковіч – членкиня комісії та представниця караїмської меншини, а також працівники Департаменту релігійних віросповідань і національних та етнічних меншин.

Успіх українців на чемпіонаті у Варшаві

Фото з фейсбук-сторінки Асоціації спортивної боротьби України

На Чемпіонаті Європи з боротьби, який 19-25 квітня проходив у польській столиці, українські спортсменки вибороли шість медалей. Серед них – дві золоті.

Загалом, як повідомляється на фейсбук-сторінці Асоціації спортивної боротьби України, жіноча збірна посіла друге місце в командному заліку.

«Наші дівчата здобули шість медалей, дві з яких – найвищого ґатунку! Українські борчині вкотре довели, що жовто-блакитна команда є однією з найсильніших на планеті!» – йдеться в повідомленні.

Золоті відзнаки вибороли Ірина Коляденко та Алла Белінська, срібну медаль здобула Тетяна Ріжко, бронзу отримали Аліна Бережна, Христина-Зоряна Демко, Аліна Грушина-Акобія.

Українці врятували життя молодому поляку

Троє українців врятували життя 25-річному поляку, пише видання «Dziennik Bałtycki». Це сталося 18 квітня у лісі між населеними пунктами Кєлпіно і Сомоніно (Поморське воєводство). Для громадян України це був перший вільний день після завершення обов'язкового карантину після приїзду. Троє друзів разом зі своїм польським товаришем з роботи вирушили за покупками. У лісі на дереві вони побачили мотузку, а на ній – тіло. «Через секунду спрацював інстинкт – рятувати людину. Може, ще не пізно», – цитує видання одного з українців.

Друзі схопили чоловіка, витягли з петлі та поклали його на бік, а потім зателефонували по допомогу. Знайти в лісі місце, куди могла би заїхати машина швидкої, було нелегким завданням – зустрічати її треба було на трасі, і вже звідти українці показали дорогу. На щастя, медики встигли. Потерпілого забрали до лікарні. Ним виявився 25-річний мешканець Картузького повіту.

Дії українців у поліції називають героїчними. Їхній роботодавець, зі свого боку, пообіцяв віддячити чоловікам. Євген Климович, Євген Федорчук та Олег Бодіян працюють у будівельній фірмі.

Затримали людей, які організували незаконний проїзд українців до Польщі

У Підкарпатському воєводстві затримали організовану злочинну групу, яка допомагала громадянам України незаконно перетинати кордон та перебувати у Польщі. Загалом — 28 осіб, з них 23 поляки та 5 українців, пише Польське радіо.

Усіх їх очолювала 47-річна жителька Підкарпаття. Затриманим висунули обвинувачення за статтею про участь в організованій злочинній групі з метою отримання майнової вигоди завдяки реєстрації фіктивних запрошень.

За словами речниці Бескидського відділу прикордонної служби Ельжбєти Пікор, обвинувачені використовували підставних осіб, які надавали їм свої персональні дані, нібито запрошуючи громадян України до Польщі. Ця схема дозволяла їм незаконно перетинати кордон. За попередніми даними, таким чином до країни могли потрапити понад 700 іноземців.

Затриманим загрожує від 3 місяців до 10 років позбавлення волі.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

eprasa.pl 851374823a

ІНТЕРВ'Ю

Наш великий спонсор – українське громадянське суспільство у Польщі

Якщо ми можемо дозволити собі речі приємні, які купуємо для себе, то нам вдасться забезпечити й організацію життя української меншини. Таким чином ми впливаємо на дійсність, у якій живемо. Про це говоримо з головою Перемиського відділу Об'єднання українців у Польщі та членом Головної ради організації Ігорем Горківим.

Якою була реакція на номер «Нашого слова», котрий присвятили Народному дому, описавши різні способи підтримки його відбудови?

Дякуємо вам. Завдяки цьому багато хто зміг краще ознайомитися з процесом, ми отримали багато позитивних відгуків. На рахунок стало надходити більше коштів, деякі люди встановили на своїх акаунтах щомісячну пожертву. Виглядає так, що додалося близько десяти таких осіб. Може, саме завдяки матеріалам у тижневику хтось дізнався про можливість такого регулярного «самооподаткування». Можливо, комусь здається, що жертвувати 30 злотих на місяць – це...

...соромно, занадто мало.

...але це зовсім не так. Адже протягом року одна така людина перекаже кількасот злотих. На своєму рахунку ми маємо два щомісячні перекази по 30 злотих: на відбудову Народного дому і на потреби Перемиського відділу. Якщо знайдеться кілька сотень таких осіб, то можна буде інакше планувати ремонти, подаватися на інші ґранти, умовою яких є більший власний фінансовий внесок.

Завдяки таким грошам можна робити те, що не оплачується з дотацій.

І, наприклад, займатися новими ініціативами. Поточну діяльність нашого відділу щомісяця підтримують троє людей. За рік може назбиратися тисячу злотих. Це вже реальні гроші для організації. Тому в мене є пропозиція і прохання: якщо хтось живе на території Перемиського, Ельблонзького чи інших відділів ОУП – будь ласка, перераховуйте щомісяця 20, 30 злотих на діяльність цих структур. Якщо таких жертводавців буде кілька десятків у кожному відділі, то за рік можна буде назбирати 30 тисяч. Таке «самооподаткування» дозволяє почуватися комфортно, бо є гроші на оплату рахунків, їх також можна використати як обов'язковий власний внесок в межах якогось ґранту, який може дати ще мінімум таку ж суму для якогось проєкту. Тож я закликаю усіх, хто має можливість, робити такі регулярні невеликі перекази. Незалежно від того, чи живемо на Помор'ї, чи на Підляшші – допомагаймо своїм організаціям на місцях; при нагоді ще раз дякую і запрошую також до підтримки наступних етапів ремонту Народного дому.

Тим більше зараз, коли через пандемію невідомо, що буде з фінансуванням.

Історик Тімоті Снайдер у своїй праці «Про тиранію. Двадцять уроків XX століття» радить нам підтримувати організації саме через регулярні перекази. Варто забезпечувати себе самим. Доктор Олександр Коляньчук, приміром, каже, що щомісячний переказ на відбудову Народного дому – це його «добровільний приємний податок». Це також свідомий прояв приналежності до громади, до нашого життя. Регулярні пожертви дають нам шанс займатися й іншими справами: відновленням старих кладовищ, побудовою церков, виданням книжок. Зрештою, потреб багато.

Самооподаткування – це одне. Які ще способи використовують неурядові організації, щоби покращити зараз своє фінансування?

Певно, щораз більше структур заохочує своїх прихильників до щомісячних переказів коштів, бо бачать результати цього. Тут я хотів би звернути увагу на видавничий проєкт ОУП – тижневик «Наше слово». Редакція може відкрити рахунок на сайті Patronite.pl. Це портал, на якому прихильники різноманітних проєктів можуть підтримувати їх фінансово. Таким чином можна закрити діру в бюджеті, пов'язану зі зменшенням дотацій і щораз дорожчим видавничим процесом. Нещодавно я бачив, як за добу зібрали 160 тисяч злотих на створення комп'ютерної гри.

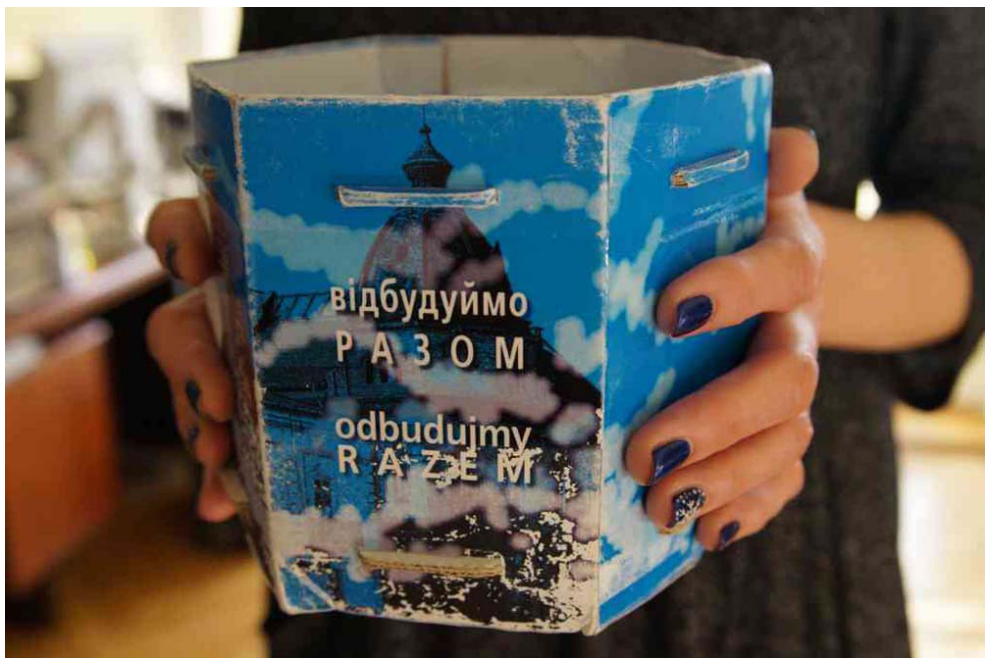

Це тільки показує, що гроші пожертвували молоді люди, які таким цікавляться.

Так. Проте я знаю, що у випадку, наприклад, Народного дому є сім'ї, у яких не тільки батьки, а й діти переказують гроші на ремонт, попри те, що вони самі ще студенти. З газетою пов'язані кілька поколінь українців у Польщі.

Думаю, люди не усвідомлюють, які проблеми можуть виникнути через зменшення дотації на «Наше слово» й одночасне збільшення коштів, пов'язаних із видавничим процесом. Проте хіба лише тижневик може мати цьогоріч перебої з фінансуванням?

Є питання щодо багатьох заходів у регіонах – тих, що традиційно організує ОУП, але і таких, які ми відкладаємо «на потім» в очікуванні на кращі фінансові часи. Я переконаний, що ці кращі часи ми можемо створити самостійно – усі разом. Це не мій вислів, але у ньому багато правди. Якщо у нас є гроші на акаунти на кіносервісах Netflix чи HBO, то ми можемо собі дозволити і щомісячну підтримку української громади у Польщі.

Програму якоїсь події можна обмежити чи переформатувати, тоді зменшиться і її вартість. Щодо тижневика – за рік повинні вийти 52 номери, тут ніде не зекономиш. Що тоді?

Малоприємним виходом є кредит. Ніхто не думає закривати «Наше слово». Це важливий багаторічний проєкт. Але кількість передплатників постійно зменшується. Зараз ситуація на ринку друкованих медіа загалом складна. Пандемія її погіршила. Тому я заохочую передплачувати тижневик – тим більше, що газета приходить безпосередньо додому. Є також більш екологічний варіант, тобто електронна версія «Нашого слова» на сайті eprasa.pl. Якщо хтось читає статті «НС» в інтернеті, а не купує друковану газету, то може щомісяця переказувати кількакільканадцять злотих на її функціонування. Це також вияв пошани до роботи редакції і можливості читати текст безкоштовно.

Чи знаєш ти інші меншинні організації, яким люди так жертвують гроші?

Меншинні – ні, але навіть великі структури, які мають потужних спонсорів, заохочують до щомісячних пожертв – я знаю, бо отримую їхні інформаційні бюлетені. Ми багато говоримо про самостійність і незалежність...

...або про те, що в Канаді українці великою мірою фінансують себе самі.

Думаю, не варто стільки казати про зменшення залежності від державних дотацій чи мрійливо спостерігати, як все відбувається за океаном, треба почати втілювати це в життя – тут, зараз, сьогодні і масово, разом. Я переконаю тебе у доцільності такої підтримки, ти – когось іншого і так далі. Якщо ми хочемо мати свою газету, українське життя у Польщі, маємо розуміти, що на це потрібні фінансові ресурси.

До речі, цю «українську канадську самостійність» будували також вихідці з Галичини.

Може, було так: вони побачили, що спільними зусиллями можна збудувати Народний дім, і подумали – чому би не продовжити це в еміграції. Був досвід кооперативів, власних банків і так далі.

Що ще може бути цікавим і корисним з тамтешньої діяльності?

Українка з Канади Надія Борис віддала квартиру фондові «Народний дім». Помешкання вдалося продати, а гроші вклали в один з етапів ремонту будівлі у Перемишлі. Там трапляється, що люди дарують або записують у заповіт будинки чи квартири для громадських організацій. На сайті Світового конгресу українців (СКУ) є інформація про можливості його підтримки – яку приймають також у вигляді «пожертв спадку». Я нагадаю, що Об'єднанню можна допомогти і під час онлайн-покупок завдяки програмі FaniMani. У випадку Народного дому деякі люди роблять перекази «у пам'ять» про близьку особу, яка померла. Попри те, що часи зараз скрутні, а в сім'ях трапляються трагедії, люди пам'ятають, що гроші можна потратити на якусь важливу ідею замість квітів на похорон.

Ти вважаєш, що дотацій Міністерства внутрішніх справ та адміністрації, а також грошей від місцевого самоврядування недостатньо для існування громади?

Може, їх вистачить для того, аби ми певний час існували як меншина. Але важко сподіватися на зміни та розвиток, нічого для цього не роблячи. Як каже одна приказка – навіть слона можна з'їсти малою ложечкою. Як приклад наведу одну проблему, яку ми мали під кінець минулого року. Нам у грудні прислали величезний рахунок за газ у Народному домі – понад 20 тисяч злотих. Ми цю суму зібрали за тиждень завдяки 90 жертводавцям. Можна довго чекати, поки знайдеться великий міфічний спонсор, який буде нас підтримувати. Таких донорів має невелике коло організацій – ми до нього поки що не входимо. Зараз нашим великим спонсором може бути українське громадянське суспільство в Польщі – тобто ми самі. ■

Павло ЛОЗА

Фото автора статті

eprasa.pl 851374823a

Підсумки тижня

Політика: Україну відвідав Ентоні Блінкен

З сайту Офісу президента

5 травня до України прибули держсекретар США Ентоні Блінкен та його заступниця з політичних питань Вікторія Нуланд. Американський дипломат зустрівся з президентом України Володимиром Зеленським, прем'єр-міністром Денисом Шмигалем, міністром закордонних справ Дмитром Кулебою та депутатами Верховної Ради. Окрім цього, Ентоні Блінкен вшанував покладанням квітів пам'ять українських військових, загиблих на Донбасі, та зустрівся з предстоятелем Православної церкви України митрополитом Епіфанієм, який провів для дипломата екскурсію своїм головним храмом – Михайлівським золотоверхим собором у Києві.

Головними темами візиту Блінкена стали реформи, боротьба з корупцією, деолігархізація, а також військова загроза з боку Росії. Перший приїзд представника нової американської адміністрації став «ознайомчим» та пройшов на позитиві. Хоча американці уважно слідкують за тим, що відбувається в Україні (настільки уважно, що як помітив Володимир Зеленський, «це інколи й мінус»), та мають багато запитань до української влади, але, вочевидь, вони вирішили не починати особисте знайомство з українським керівництвом з різкого тону та жорстких претензій. Ентоні Блінкен підкреслив, що для України наразі є два головних виклики: зовнішні сили – як Росія та внутрішні – як олігархи та корупція. Тому вкотре рекомендував зосередитися на реформах, зокрема, важливими є реформа корпоративного управління, судова реформа та реформа Служби безпеки України. Блінкен погодився, що у влади на чолі з Зеленським є успіхи, але дипломатично зазначив, що залишаються і виклики.

Прозорість корпоративного управління взагалі є одним із центральних питань для американців. А якраз напередодні візиту держсекретаря США до України було звільнено голову НАК «Нафтогаз» Андрія Коболєва, що глибоко вразило Вашингтон. В цьому контексті можна згадати також звільнення Артема Ситника з поста голови Національного антикорупційного бюро або Якова Смолія з поста голови Національного банку. Американці не відстоюють якісь конкретні персони, але наполягають на дотриманні законів і чітких правил. Звільнення Коболєва було сприйнято як свідчення «радикального регресу» у сфері корпоративного управління в Україні, що в подальшому «може поставити під сумнів перспективи підтримки» країни з боку Сполучених Штатів.

Не дивлячись на внутрішньополітичні питання, візит Блінкена став важливим проявом українсько-американського партнерства та підтримки української держави адміністрацією президента Джозефа Байдена, а також виразним сигналом для Росії. «Ми підтримуємо суверенітет, територіальну цілісність і незалежність України», – заявив Блінкен на пресконференції із главою української держави. Американський дипломат додав, що таку думку поділяють всі країни Великої сімки, а також згадав, що США закликає Росію припинити застосування агресії проти України. Зеленський зі свого боку висловив вдячність американському гостю за підтримку України, анонсував спільні дії для безпеки Чорноморського регіону і перспективи укладення з США «можливої двосторонньої дуже серйозної угоди», деталі якої обіцяв розкрити пізніше. Глава держави подякував США за санкції щодо Росії, зокрема ті, що спрямовані проти проєкту газопроводу «Північний потік – 2».

Здоров'я: Україна виходить з «червоної» зони

Міністр охорони здоров'я України Максим Степанов відзвітував, що третя хвиля епідемії коронавірусу у країні закінчилася. «Це були надзвичайно складні два місяці. Тільки нам і Богу відомо, як ми зуміли втримати ситуацію під контролем. (...) Кінець березня й початок квітня були найпіковішими. На піку епідемії в лікарнях були 44 тисячі пацієнтів, які перебували на кисневій терапії», – повідомив міністр. Станом на суботу, 8 травня, усі області України вийшли з «червоної» карантинної зони. «Помаранчевими» ще залишаються Волинь, Донеччина, Житомирщина, Кіровоградщина, Луганщина, Тернопільщина і Черкащина, а всі інші регіони перейшли у «жовту зону».

30 квітня Україна отримала 500 тисяч доз вакцини CoronaVac від китайської компанії Sinovac Biotech, а 9 травня до країни прилетіло ще 500 тисяч доз. Максим Степанов повідомив, що загалом Україна законтрактувала 1,9 млн доз цієї вакцини, з яких 1,2 млн вже отримала. Також він нагадав, що в 2021 році країна отримає 20 млн доз вакцини від компанії Pfizer, а в липні-серпні мають надійти перші поставки вакцини NovaVax із законтрактованих 10 млн (виробник Serum Institute). Запаси вакцини AstraZeneka (як корейської, так і індійської Covishield) вже закінчуються.

МОЗ України опрацьовує впровадження ковідних сертифікатів, які можуть запрацювати вже з 1 липня. Це робоча назва внутрішнього документа, який міститиме дані про вакцинацію, про зроблені негативні ПЛР-тести або про одужання від COVID-19. Документ розробляється з урахуванням вимог Digital Green Certificate Єврокомісії та Smart Vaccination Certificate ВООЗ. Його мета – вільне та безпечне пересування українців під час пандемії коронавірусу. Дані вноситимуть через електронну систему охорони здоров'я, а сам сертифікат можна буде отримати у лікаря або згенерувати у додатку чи порталі «ДІЯ». До впровадження ковідних сертифікатів українці, яким зробили дві дози щеплення, зможуть отримати паперове Міжнародне свідоцтво про вакцинацію.

Публічних осіб та громадських діячів в Україні торкнулася зміна. Раніше Міністерство охорони здоров'я дозволяло робити їм щеплення залишковими дозами для популяризації вакцинації. Для таких людей була сформована окрема черга. Однак, згідно з новими правилами, такої можливості більше не буде, а черга знищена. Проте публічні особи мають змогу отримати щеплення залишками на загальних засадах.

Один з найстарших людей України, якому зробили щеплення від COVID-19, – Тиберій Фелдеші, 91-річний житель Мукачева (Закарпатська область), ветеран скаутського руху та активний учасник громадської організації скаутів. Фото з фейсбук-сторінки МОЗ

Музика: «Христос Воскрес» вперше звучить однією мелодією

Спеціально до свята Великодня українські зірки презентували піснеспів «Христос Воскрес» 12 мовами у сучасній обробці. Автором ідеї став відомий український співак Олександр Пономарьов, він же написав мелодію. За його словами, «Христос Воскрес» виконують у всьому світі під різну музику, але вперше в світі уніфікований пасхальний піснеспів, слова якого сотні років не змінювалися, зазвучав однією мелодією.

Фото з фейсбук-сторінки Олександра Пономарьова

У записі взяли участь 12 зірок: Віктор Павлік, Тоня Матвієнко, Оля Цибульська, Віталій Козловський, Тарас Тополя, Арсен Мірзоян, Наталя Холоденко, Злата Огневич, оперний співак Хе Му, DZIDZIO та настоятель монастиря в Грузії схиархімандрит отець Серафим. До зйомок кліпу було залучено 120 осіб. Окрім вокалістів, це – оркестр та хор Заслуженого академічного ансамблю пісні й танцю Збройних сил України, бандуристка Marina Krut, діти з Art music school ZABAVA. Піснеспів прозвучав 12 мовами: українською, турецькою, старослов'янською, італійською, іспанською, французькою, польською, англійською, грецькою, грузинською та китайською. Схиархімандрит отець Серафим заспівав мовою Ісуса Христа – арамейською.

Відео можна подивитися, відсканувавши QR-код.

Література: Українська цифрова бібліотека в дії

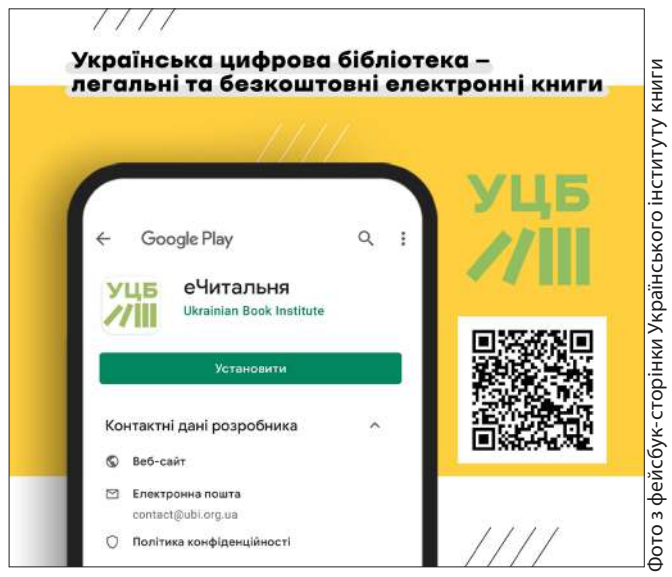

Фото з фейсбук-сторінки Українського інституту книги

Щоб популяризувати та зробити доступною українську книгу в електронному форматі, Український інститут книги активно реалізовує цифрові проєкти – зокрема програму «Цифрова бібліотека».

Українська цифрова бібліотека – це мобільний додаток для смартфонів та планшетів на базі Android. Це – проєкт створення повної цифрової бази української класики, нових книжок і рідкісних видань, доступних кожному. Завдяки ньому можна знайти безкоштовні та легальні електронні книги від українських видавців у 29 жанрово-тематичних категоріях. Також є змога створити власну бібліотеку електронних книг. УЦБ пропонує художні, науково-популярні, публіцистичні твори. Книжки з цифрової бібліотеки можна читати будь-де і будь-коли: електронні видання доступні на смартфонах та планшетах. Серед плюсів: зручний інтерфейс та простота використання, у налаштуваннях можна встановити різні розміри шрифту. Додаток перебуває у процесі розробки, очікується версія для iOS. Зараз доступні понад 80 електронних книг українською мовою, однак Інститут планує розширення книжкового асортименту.

Щоб перейти до УЦБ, потрібно встановити мобільний додаток «eЧитальня» на смартфон або планшет. Зробити це можна, відсканувавши QR-код з картинки або ввести слово «eЧитальня» у пошуку в Гуглмаркеті.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

eprasa.pl 851374823a

ГРОМАДА

Чи українців на Підляшші стане статистично більше?

Триває Національний перепис населення-2021. Для українців Підляшшя його результати покажуть, як розвивається місцева спільнота та її національна свідомість.

Українці Підляшшя в переписах

У цьогорічному переписі втретє в повоєнній історії Польщі громадян запитують про їхню національність і рідну мову та вдруге – про віросповідання. Для підляських українців це буде черговий тест на те, наскільки приносить результати постійна культурно-громадська та освітня діяльність українського середовища регіону.

Перепис від 2002 року вперше на урядовому рівні «легалізував» існування цієї громади на Підляшші, оскільки впродовж майже усього XX століття вважалося, що на північ від Бугу її немає. Щоправда, майже 20 років тому людей, які відверто сказали «я – українець», було не надто багато, 1441 така особа – як підкреслювали білостоцькі соціологи – це був добрий результат. Професор Андрій Садовський з тамтешнього університету вже раніше писав: «феномен формування української меншини в південно-східній частині сучасного Підляського воєводства уже довший час є суспільним і культурним явищем, яке помітно і динамічно розвивається». Коментуючи результати перепису 2002 року, він підкреслював, що ними слід радіти, бо ще 20 років тому було би 15, може, 30 людей, які би сказали про себе, що вони українці.

Перепис 2011 року, хоч і проводився іншими методами, все-таки показав певну динаміку розвитку української національної свідомості у регіоні. Десять років тому було вже 2686 статистичних українців, тобто на понад 86% більше, ніж у 2002-му. І хоча цифри показують, що формування національно свідомої української громади на Підляшші – це не масштабне явище, воно все-таки помітне, і можна розраховувати на те, що українців буде більшати, а не меншати. Варто також підкреслити, що українська національна меншина була єдиною непольською національною групою в Підляському воєводстві, яка у 2011 році збільшилася у порівнянні з 2002-м.

Українці – білоруси

У контексті українців Підляшшя дуже важливим є питання білоруської національної ідентичності, яку уряд приписував усім православним жителям регіону. Український національний рух почався у 1980-х роках великою мірою саме в опозиції до офіційної білоруськості, був спробою подолати стереотип про те, що кожен православний у регіоні мусить відчувати приналежність саме до неї. Уже у 1972 році білостоцький соціолог, професор Володимир Павлючук пояснював, що часто це не означає почуття якого-небудь зв'язку з білоруськими національними цінностями чи навіть із мовою. Просто білорус – це такий тутешній, неполяк, православний, руський.

Перевизначення своєї національної ідентичності – від білоруса до українця – часто означає своєрідний перехід на інший рівень національної свідомості, невід'ємно пов'язане з розумінням зв'язку з українськими культурними, історичними та мовними цінностями. Тому й досі жартома кажуть, що білорус на Підляшші – це часто національно несвідомий українець або що українець – це свідомий білорус.

У цьому контексті з великою ймовірністю можна сказати, що коли в переписі більшає українців, то одночасно меншає білорусів. Очевидно, багато зла як для однієї, так і для іншої національної групи чинять асиміляційні процеси – міграція молодих людей з підляських сіл, відхід від використання на щодень рідної говірки, мішані подружжя тощо. Однак білоруська меншина тут перебуває у набагато гіршій ситуації. По-перше, її базою є україномовна територія між Бугом і Нарвою, на якій роботу веде також Союз українців Підляшшя. По-друге, білорусами звуть себе передусім представники старшого і найстарішого поколінь, тобто так звані «білоруси тутешні» (за термінологією професора Павлючука); найчастіше вони так роблять за інерцією, бо ж так їх колись назвали, і так воно і залишилось. Звичайно, сформувалося також середовище молодих свідомих представників цієї меншини, які часто походять з україномовних сіл, тобто група «білорусів політичних». Проте все-таки переважна більшість людей молодого і середнього поколінь православних підляшан іде у бік польськості, частина вибирає українство. Й одне, й інше шкодить статус-кво білоруської національної меншини в регіоні.

Що показали щодо кількості білорусів у Підляському воєводстві два попередні переписи? У 2002 році про приналежність до цієї меншини заявили 46 420 людей. Цікаво, що найбільшими скупченнями білоруської громади виявилися тоді україномовні ґміни. Наприклад, у Чижах її представниками вважали себе аж 81,81% мешканців. Українську національність там вказали всього 27 людей (хоч якраз на цій території багато хто активно долучається до української діяльності). В іншій україномовній ґміні – Дубичах-Церковних – білорусами вписали себе аж 81,33% населення. А слід підкреслити, що саме там уже чверть століття відбувається найбільший український захід «На Івана, на Купала», на який ще до пандемії приїжджало до 10 тисяч людей.

У 2011-му в Підляському воєводстві статистично було 39 105 білорусів, тобто на понад 15% менше, ніж дев'ятьма роками раніше. Це означає, що впродовж неповної декади ця національна меншина втратила 7315 своїх представників. Якщо тенденція втримається, її чисельність може суттєво скоротитися. Мабуть, саме тому білоруське середовище веде зараз активну кампанію, зокрема і в соцмережах, заохочуючи людей вказувати в переписі білоруську національність, а як аргумент нерідко наводить те, що вони.... говорять «по-свойому», тобто українською говіркою. Що ж, певно, багато з цих людей так і зробить – впише «білорус» та «білоруська мова»; або ж це напишуть за них, не питаючи, інтерв'юери (а так траплялося під час попередніх переписів) – «бо ж ми всіе знаєм, хто тут білорус, а хто поляк, і хто говорит по-свойому, а хто по-пуольську».

Що покаже перепис-2021?

Основною формою цьогорічного заходу є самостійна участь у ньому через інтернет. Це дає шанс кожному, хто користується мережею, в комфортних умовах, без участі інших осіб вписати свою справжню національність, мову та віросповідання. Тому вказати українську самоідентифікацію може бути простіше, ніж це було хоча б у 2002 році.

Чи стане українців на Підляшші більше? Слід сподіватися, що так. Майже 40 років активності української еліти, більші можливості поширення знань про рідну історію, мову та культуру цього регіону як частину загальноукраїнської спадщини, постійна культурно-громадська і освітня діяльність – усе це повинно безпосередньо вплинути на результати перепису, тим більше, що – як підкреслюють соціологи – українська національна група на Підляшші весь час розвивається.

Доктор Андрій Никиторович з Державної вищої професійної школи в Сувалках присвятив цій темі свою дисертацію. Кілька років тому вийшла його книжка «Ukraińcy Podlasia. Dylematy tożsamościowe» («Українці Підляшшя. Дилеми самоідентифікації»), у якій він проаналізував процес формування української національної групи у воєводстві. На його думку, в цьогорічному переписі більше людей повинні заявити про себе як про неполяків.

«У 1990-х українці Підляшшя зосередилися на тому, щоби забезпечити свої культурні та інституціональні потреби, – коментує дослідник. – Союз українців Підляшшя взяв на себе роботу з відродження національної ідентичності. Важливою потребою, яку вдалося задовольнити, була освітня. Тому в контексті перепису населення вирішальне значення матимуть заяви молодих людей. Це від них буде залежати, скільки статистично буде українців. На мою думку, освіта, промоція української культури, організація фестивалів, діяльність ансамблів та різна інша активність українського середовища – усе це повинно дати результати».

Чи стане також більше людей середнього і старшого віку, які назвуть себе українцями? Доктор Никиторович у цьому сумнівається: «Сьогодні для дорослих людей велике значення становить просто індивідуальний вибір, і тут багато залежить від того, чи має хтось потребу докласти зусиль і замислитись, чи він дійсно білорус, чи його діди справді розмовляли білоруською. На мою думку, дуже багато людей, зокрема й представників середнього та старшого поколінь, цього не робитиме; утім, це не значить, що такі зміни не відбуваються. Просто вони не відчувають необхідності заявляти про те, чи вони білоруси, чи українці. Однак таких осіб стає щораз менше, тому вирішальними будуть тут дії молоді».

* * *

Останні десятиліття принесли на Північне Підляшшя українське національне відродження. Віддзеркаленням цих процесів певною мірою є результати переписів населення. І хоча людей, які відчувають себе українцями (або ж повинні так почуватися), набагато більше, ніж показують статистичні дані, динаміка розвитку все ж помітна. Скільки людей під час цьогорічного перепису не побояться заявити про те, що вони українці? Сподіваємося, що більше, бо ж, як пише доктор Андрій Никиторович, українська національна громада на Підляшші весь час «знаходиться на етапі розширення своїх національно-етнічних кордонів та здобування нових свідомих членів». Цікаво буде довідатися, чи справді так відбувається, і який масштаб цього процесу. ■

Людмила ЛАБОВИЧ

eprasa.pl 851374823a

ГРОМАДА

Перепис населення – наша спільна справа

У Польщі триває перепис. Участь у ньому зобов'язані взяти всі, зокрема й іноземці. З огляду на пандемію захід триватиме до кінця вересня. Розповідаємо, як долучитися до нього через інтернет.

Метод самостійної участі в переписі (samospis), як і в 2011 році, вимагає чи не найбільше мобілізації та активності від кожного з нас. Адже безпосередні візити інтерв'юерів чи телефонні дзвінки використовуватимуть тільки як допоміжні методи. У випадку технічних проблем можна буде відвідати ґмінне управління, працівники якого нададуть необхідну допомогу. Анкети можна заповнювати на сайті **spis.gov.pl** чи в мобільному додатку.

Громадяни Польщі входять у систему за допомогою довіреного профілю (**Profil Zaufany**) або номеру **PESEL.** Іноземці, якщо не мають номеру PESEL чи довіреного профілю, можуть вписати свою електронну адресу, на яку надійде посилання для активації.

Анкета перепису підготовлена чотирма мовами – польською, англійською, українською та російською. У ній – кілька десятків запитань. Відповідь на них повинна зайняти не більше тридцяти хвилин. Зокрема, це дані особи, громадянство, сімейний статус, інформація про житло, роботу тощо. В анкеті є й такі запитання:

1. **Якої ви національності?** (це слід розуміти як національну чи етнічну приналежність і не плутати з громадянством).

2. **Чи ви також відчуваєте приналежність до іншої нації чи етнічної спільноти?**

Як і в 2011 році, зараз теж можна позначити або одну національність, або подвійну – наприклад, українську та польську. Це особливо важливо для представників національних меншин, які народились у змішаних подружжях.

Наступні питання стосуються мови та віросповідання.

Згідно із законом, перепис охоплює всіх фізичних осіб, які постійно або тимчасово проживають у Польщі – це означає, що взяти у ньому участь мусять не тільки поляки, а й іноземці, які на час перепису перебувають на території країни. Мають такий обов'язок і громадяни Польщі, які емігрували за кордон.

Пам'ятайте, що від моменту входу в систему у вас є 14 днів на заповнення анкети. Того, хто цього не зробить, можуть оштрафувати на 5 тисяч злотих. Але є й нагорода – серед учасників розіграють легкові машини та грошові призи. Подробиці акції можна прочитати на сайті spis.gov.pl.

У цьогорічному переписі вперше ввели обов'язок самостійної участі через інтернет. Звичайно, для людей, котрі з якихось причин не зможуть цього зробити, передбачені альтернативні методи – телефонний перепис або візит інтерв'юера. Однак про це треба подбати самому. Для довідок слід дзвонити на номер **22 279 99 99**, за яким також можна перевірити інформацію про інтерв'юера, аби уникнути фальсифікацій і незаконного збору даних. Відповідальне за перепис Головне статистичне управління (Główny Urząd Statystyczny) гарантує, що всі надані учасниками відомості охороняються державною статистичною таємницею.

Ми всі добре знаємо, що права меншин гарантовані відповідним законом. Однак варто подбати, щоби на нашому боці була й статистика. Десять років тому завдяки можливості подвійної самоідентифікації про її український варіант повідомила 51 тисяча людей. У 2002 році, коли можна було вибрати лише одну, заяв про українську національність було 27 тисяч. Як буде зараз – побачимо. У той же час перепис – це одна з можливостей для українців, які не мають польського громадянства, заявити про свою присутність. Згідно з даними від 2011 року, статус іноземця у Польщі мали 57 з половиною тисяч людей, що тоді становило 0,15% усього населення. Зараз ці показники, особливо щодо українців, повинні значно зрости.

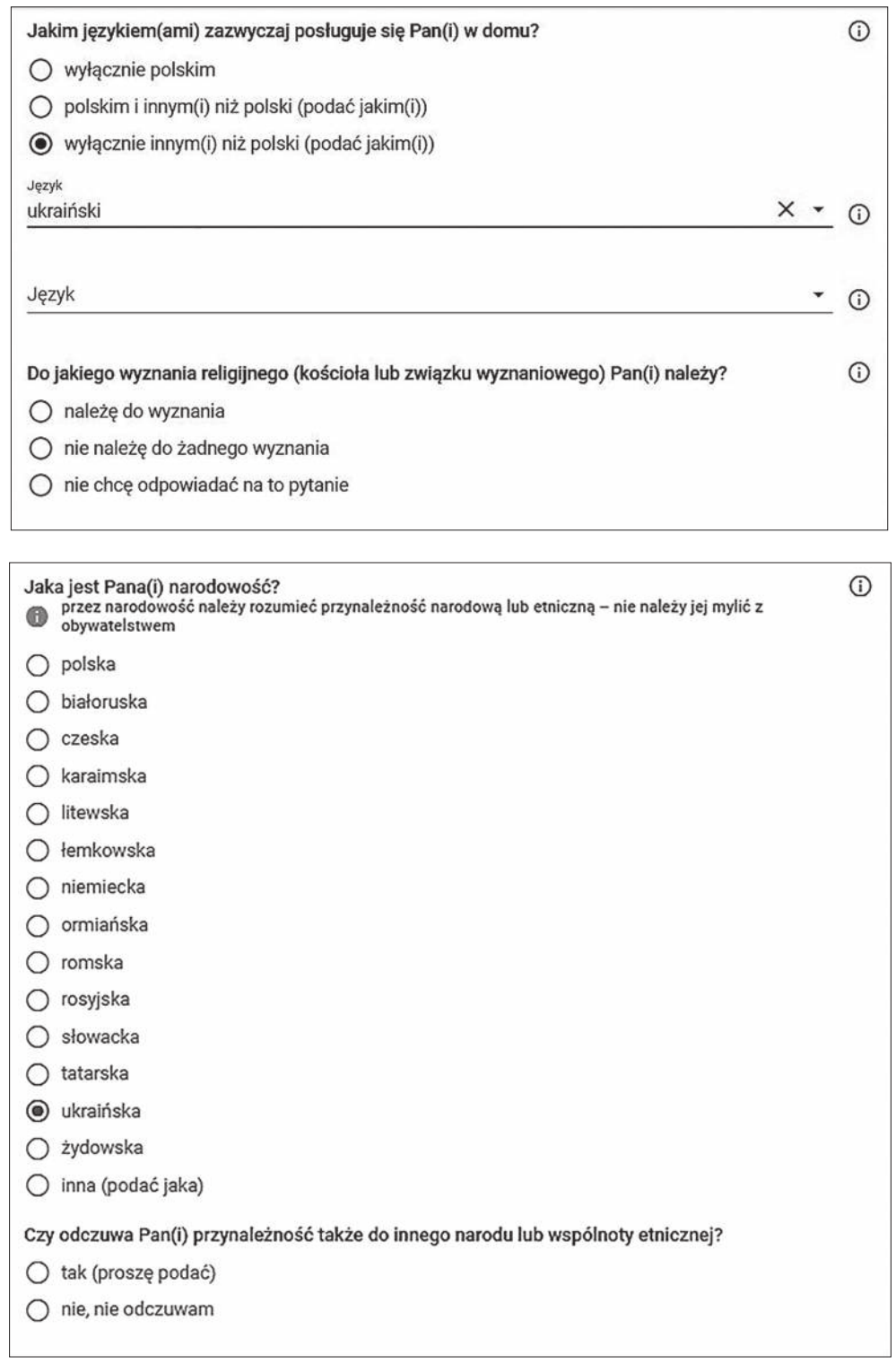

▲ Скріншоти з анкети перепису в інтернеті

Ми, як редакція, окремо звертаємося до молодого покоління: допоможіть заповнити анкети своїм старшим родичам: бабусі, дідусеві, батькам. Також просимо представників громади допомагати взяти участь в переписі мігрантам, якщо вони не можуть зробити це самостійно або не знають як. ■

Павло ЛОЗА

Іноземці в польській системі вищої освіти

Верховна контрольна палата (пол. Najwyższa Izba Kontroli – NIK) оприлюднила звіт про іноземних студентів у Польщі. Їхня кількість постійно зростає, але не досягає середнього рівня для розвинутих держав. При цьому не один рік найбільшою групою серед них залишаються українці.

У 2016/2017 та 2019/2020 навчальних роках у всіх польських державних закладах вищої освіти навчалося від близько 61 тисячі до понад 77 тисяч іноземців. Станом на кінець минулого року найбільше їх приїхало з України (38 500 осіб), Білорусі (8200), Індії (3300), Норвегії, Китаю та Німеччини (по 1400).

Іноземні студенти найчастіше обирали медичний фах, а також факультети менеджменту, інформатики, міжнародних відносин. У 2019/2020 році найбільше їх навчалося у закладах Мазовецького воєводства (31,8%), а найменше – в Любуському (лише 126 осіб, тобто 0,2% від загальної кількості). Загалом у минулому навчальному році порівняно із 2016/2017 кількість іноземних студентів зросла у 15 воєводствах і лише у Підкарпатському вона зменшилась на 7%. Найпомітніший приріст був у Лодзькому (на 89,7%), Куявсько-Поморському (на 61,8%) та Великопольському воєводстві (на 50%). У ці роки найбільше іноземних студентів навчалося у Варшавському університеті (11 570 осіб). Тут популярними напрямками були фінансовий, інвестиційний, менеджмент, міжнародні відносини, журналістика, психологія тощо. Приїжджі навчалися на 131 факультеті зі 156, які пропонує Варшавський університет. Загалом на освіту іноземних студентів у 2017-2020 роках з польського державного бюджету виділили близько 121 мільйона злотих та 989 тисяч євро.

Варто відзначити, що доволі активну промокампанію, скеровану до іноземців – особливо українців – вів Ряшівський університет. У 2017-2020 роках він організував 29 проєктів, пов'язаних з навчанням студентів-неполяків. У 2017-му університет рекламував в Україні свої послуги через постійного уповноваженого ректора у справах польсько-української співпраці. До цього він проводив зустрічі з учнями середніх шкіл, друкував плакати та матеріали українською мовою, купував рекламу в тамтешніх медіа.

Хоч вища освіта у Польщі дедалі більше інтегрується у міжнародний простір, цей рівень – як підкреслює Верховна контрольна палата – досі є нижчим, ніж в решті розвинутих держав. Іноземні студенти у 2020 році тут становили 6,4%, тоді як в решті країн Організації економічного співробітництва та розвитку цей показник складав 8,9%. «На думку експертів Палати, існує серйозний ризик не досягти прийнятого у „Багаторічній програмі співпраці Міністерства науки та вищої освіти із закордоном" рівня 100 тисяч іноземних студентів у польських закладах вищої освіти у 2021 році. У 2019-2020 роках їхній приріст становив лише 2900 людей», – ідеться у звіті NIK. Щодо решти питань там зауважень не мали. Освітні заклади погодилися із цим і так само бачать необхідність змін. Разом із тим вони підкреслюють, що цьому процесові могло би сприяти, зокрема, спрощення видачі віз.

Зосередження на міжнародній інтеграції є невипадковим. Навіть під час призначення державних дотацій для закладів цей показник беруть до уваги – за його відповідний рівень виділяють додаткові кошти. Така інтеграція, як підкреслюють у звіті, позитивно впливає на якість навчання і стає поштовхом для збільшення інноваційності держави. Окрім цього, вищі навчальні заклади отримують можливість перейняти найкращі практики, яких досягли їхні закордонні партнери. Рівень міжнародної інтеграції є також складовою оцінки якості освіти та престижу університетів у різних рейтингах. З іншого боку, для окремої молодої людини навчання закордоном може бути частиною особистої стратегії зі збільшення конкурентоспроможності на глобальному ринку праці.

Отже, користь від цього отримують усі сторони, а кошти, які виділяє держава на іноземних студентів, – це не втрата, а інвестиція. Для нашої громади присутність молодих українців практично у всіх регіонах Польщі також може бути позитивним чинником. Відкритим залишається тільки питання – чи достатньо сторони усвідомлюють цей шанс і чи шукають можливостей зустрічі? ■

Григорій СПОДАРИК

eprasa.pl 851374823a

Так было перед и по 2 мая

2 мая юж за нами, тогорічны Великодны сьвята перешли до історії, але не о них буде бесіда. О фані тіж ні, побесідуєме о тім, што стало ся перед и по 2 мая 1915 рока. Кого істория цікавит, по дни, місяци и році додумує ся, же буде о великі битві під Горлицями, котра перекотила ся и без нашы села. Військовы даны поминеме, не за то, же маловажны, найбарже цікавлят військовых и істориків. Хоц то єдна з найважнішшых військовых операций І Сьвітовой війни – оповім вам лем о тім, што перед 2 мая и по тім дни діяло ся з жытелями єдного нашого села. На горлицку битву позриме очами гладышовян. Чытачам «ЛС» хочу усьвідомити, же товдышня війна не лем воякам барз міцно дала ся вознакы. Хоц в битві то они сут найважнішшы и найвеце іх гыне, то днес розправляти буду о мирнім народі. Товды згынул неєден наш прадідо ци прабаба, хоц військового уніформу ани гвера не носили. Цісарі и доля такє ім зготували, наше село нашло ся медже окопами ворожых загонів. В Гладышові гынули товды не лем дорослы, але и діти. Війна все рядит ся своіма правами.

Окопы

На горах по північно-західні страні Гладышова окопы выбрали си нашы, адже Австриякы (нашыма назвали іх єґомосьць, кєд в книзі усопшых хотіли оправдати, чом покійного хоронено не так як традиция наказує). Москале (парох так іх в книзі усопшых называли) окопали ся по полуднево-східні страні села, тіж на вершках гір. Зато в околиці маме дуже цмонтери вояків погыблых в І Сьвітові війні. На Маластівскі Магурі сут три (58, 59 и 60), наступний єст на Вірхняньскых Верхах (63 ближе Панкной), но и ищы єден (61) маме на горі по другі страні села, на вершку, де наше село сусідує з Кривом. На мапі з 1850 рока тота гора описана єст яко *Szopolisti*, може за то, же товды стояли ту пастушы шопы. Коровы по лемківскых лісах пасли ся аж до 1947 рока. Картограф назвал іх *Szopolisti*, може и за то, же росло ту більше бучыны, адже дерева з листьом, а не шпилькового. Были шопы и листя, и одтале могла взяти ся назва «Szopo-listi». Гнеска, головні про акцию «Wisła» (котра змела з лиця землі вельо нашых сьлідів) трудно довести ци так было. Про ню выросли сме на чужі земли и од старшого поколіня не было нагоды довідати ся, як ся зове тота и тамта гора. Кєд предкы о них оповідали, мы сме, на жаль, іхніма очами на них позерати не были годны, а нашыма гір ищы не віділи сме. На жаль, на чужыні як стіл рівні, думками по них мандрувати могли лем нашы дідове, товды вказувало ся кілько для них вартают.

О військовых цмонтерах густо розсіяных по нашых и ненашых горах мал єм гнеска не писати. Згадую іх не за то, же сут прекрасны и находят ся в прекрасных місцях. Бесідую о них, бо іхня присутніст доводит, же справді мусіло в нас быти дост остро. Тямит ся мі тото, што баба Параска бесідували (и не лем они), же вояк на вояка ишол з багнетом на ґвер насадженым, же йойк пораненых было чути аж до села. Не мож было слухати того як іншы люде терплят. Дехто цілу ніч ани вснути не міг, терпіл разом з пораненыма.

Смерт по хыжах ходит

І Сьвітова війна в осени пришла аж до села и за то в Гладышові до кінця 1914 рока спокою не было. Воякы часом, кєд ся почынало змеркати, поточысками з єдной або з другой страны села, зо своіх окопів, сходили аж до хыж. Раз до прабабы Фенны зашли якисы Полякы и глядали по горцях за ідлом, єден з них зімал камінчак и зразу до ґамбы го несе. Баба Фенна, кєд лем тото вздріли, рекли: *Пане, тото молоко несуце* ... Кєд сесе почул, аж ним стрясло. Зьлі зрозуміл ґаздынине поясніня, прудкі был и не дал ся навчыти (же молоко несуце єст до питя, бо збрескнене). Горнец скоро вертал на своє місце, вояк розставал ся з ним словами: *Ja po suce pił nie będę!* Дуже гірше было з Москалями, 15 лютого 1915 рока єдного ґазду в Вірхни на смерт збили, хыбаль не вірили, же нич не зна о австрияцкім війску. Силом прібували з нього даку інформацию витягнути, але прецін и Сольомон з порожнього не наліє, хлоп не міг повісти того, чого не знал. Мадяре не были ліпшы, хоц нибы своі, в австрийско-мадярскым війску служыли. Церков нам підкурили, а прислопску збесчестили, зробили си в ній різню. По селах реквірували телята, быцкы, свині ци коровы и в церкви іх різали на мясо для польовой кухні. Чули, же селяне по-рускы радят, а они од 1849 рока Росиян знелюбили за то, же цар свойом армійом поміг австрияцкому цісарьови здусити мадярскій народный здвиг. Мадяре хыбаль не розуміли, же Русине то не Росиякы. Моі баба Параска часто бесідували, же Мадяре то бридь люде, вшытко грабили, люди били. Австриякы были для них дуже ліпшы, часом аджи тым, што мали, потрафили поділити ся з селянами. Правдивого приятеля познає ся в біді, але медже Мадярами товды хыбаль было іх недуже.

Штож было робити, якоси треба было жыти, в осени 1914 рока велика біда гвошла до неєдного нашого села. В Гладышові страх было з хыжы выйти, а часом в хыжы остати, бо ружні было. Сусід оповідал, а знає тото од свого няня, же його отец жытя своє завдячат Отченашови. Што лем до молитвы си прикляк, а куля трафила в заголовок. Потрафила в саму ямку, в котрі недавно ищы лежала його голова. Хотіло ся му спати, але няньо казали вставати, кєд бы товды з постелі не встал, юж бы не жыл. Велика шкода стала бы ся и мі, бо не мал бым такого сусіда, якого мам. Правда, был бы інший, лем не знам, ци інший был бы такій добрий, а: *Добрий сусід то скарб превеликий.* Родину мого сусіда війна діткла и то міцно, згынули його баба. Не лем в родині памят о них єст жыва. Велика красота часом помагат, але и шкодити може. Баба мого сусіда была крас женом и чесным чловеком, сьвідомым свойой вартости. Никому не позволила собом помітати, за то царскы солдаты звязали ій рукы зо заду (в родині переказувано, же дротом). Знесилили єй, а пак втопили в студни. Не лем чест єй одобрали, але и жытя. Єгомосць в книзі усопшых єй смерт так описали: *Знайдено її утоплену з звязаними руками, з причини стрілянини не хоронено в своїм часі.* Померла 31 стичня 1915 рока, а похорон мала аж 8 лютого.

Австрийска воєнна махіна дбала о шануваня памяти погыблых вояків, то перший и хыбаль посьлідний припадок пошаны для ворога. Прецін шануваня тіла ворога єст обовязком каждого справжнього християнина, але більшіст християн лем своіх вояків з гонорами на другі сьвіт одпроваджат, а ворогів аджи по смерти дальше мают за ворогів. Часом з нима аджи и християне обходят ся гірше як з псом.

На жаль, ани товды, ани тепер мало кого цікавит шануваня памяти мирян трагічні погыблых в 1915 році. Воякы мают красны цмонтері, а селяне часами з того сьвіта сходили подібном смертьом, нелекшом од фронтовой. Были невояками, мирныма селянами, біда нашла іх дома, нераз аджи и на постелі. Ци можна нам о них забыти? Ім до гнешнього дня праві нихто найменшого памятника не поставил, добрым словом не спомнул, поза родином. Пишу, жебы ожывити памят о них, о горю, котре на них хпало.

Зимова карпацка офенсива

Найбільша біда на нашых предків пришла зимом 1915 рока, не мам на думці морозів и сьнігу, з нима ся юж зжыли. 22 стычня 1915 рока почала ся «карпацка офенсива» австрийскых війск. Нас цікавити буде ліве крыло іхнього війска, котре ишло на Новий Санч, Горлиці, Кросно и Сянік. Затримал го ланцюг російскых окопів розсіяных по нашых горах (товды были ищы справді в нашім посіданю). За то гнеска маме ту тівко цмонтерів, бо росияцкі ланцух наіженый был машыновыма карабинами, котры підтяли крыла Австриякам и звязали іх з каменистом лемківском земльом. Товды дуже вояцкых жыть на вікы звязало ся з нашом земльом и в нас ждати будут свого воскресіня. 27 лютого Австриякы зас ся підорвали, тепер ворогом ім были не лем Москалі, але и ярні розтопы. Застряли в лемківскі землі, до мая стояли в місци, мож повісти, же в Гладышові не посунули ся ани о йоту. 10 марця ініциятиву переняли російскы війска, з того часу маме цмонтері на Маластівскі Маґурі, товкли ся аджи в Великден (4 квітня). Додам, же товдышні Великодны сьята были разом, адже атакуюча сторона доптала памят найбільшой християньской сьвятости – Христового Воскресіня. Ворога хтіли просто до раю післати в обнятя Воскресшого Ісуса Христа? Пак кус втихло, до 2 мая было спокійнішше, але ворожы кулі фурт понад нашым селом літали, з Маґуры на кривяньскы верхы австрияцкы, а од тамале росияцкы на Маґуру фрас нюс. Неєден не донюс и падали на село.

Далі буде

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

eprasa.pl 851374823a

Історія

Сталева пані на схилах Дніпра

На одному із пагорбів Києва височіє незвична сталева жінка – «Батьківщина-мати». Вона вже 40 років зустрічає гостей української столиці. І за цей час стала невід'ємним символом Києва. Свого часу цей монумент став символом радянського соцреалізму. Зараз – це є пам'ятка культури з елементами, що підпадають під закон про декомунізацію. Та сталева жінка могла мати зовсім інший вигляд.

▲ **Батьківщина-мати.** Фото з Вікіпедії

Ідея створити гігантську скульптуру Батьківщини-матері належить відомому скульптору-монументалісту Євгенові Вучетичу. На момент проєктування, він вже був автором численних пам'ятників. Була у його творчому доробку і скульптура «Батьківщина-мати кличе!» (1967 рік) – 85-метрова бетонна скульптура у місті Волгоград (колишній Сталінград).

У 1972 році Євген Вучетич береться за створення нової Батьківщини-матері. Майданчик для майбутнього монумента обрали символічний – на Печерську. Згідно з першими ескізами висота фігури «Батьківщини-матері» мала бути більшою ста метрів. Від набережної Дніпра по схилах пагорбів проєктувався парадний підхід до статуї. Його прикрашали могутні барельєфи висотою до 30 метрів. Поруч мала бути розташована великих розмірів чаша для Вічного вогню, різні скульптурні групи. Однак в ході численних нарад на найвищому державному рівні проєкт зазнав змін. Та й сам Вучетич помер і втілити задум в життя доручили Василію Бородаю.

Саме його можна вважати автором скульптури у тому її вигляді, який ми знаємо сьогодні. Василь Бородай вважав, що жінка з мечем в руках справляла би надто войовниче враження. Тому розглядалися варіанти з немовлям на руках у матері-захисниці; з лавровою гілкою – символом перемоги; з чашею з вогнем – загалом 11 варіантів. Та влада все ж вирішила зупинитися саме на мечі, проте Василь Бородай таки зміг дещо зменшити войовничість скульптури. Меч теж вкоротили на 3 метри, оскільки надто довгий просто не витримав би поривів вітру.

Але й на цьому не спинилися і встановили у конструкцію спеціальні амортизатори на кшталт автомобільних. Вважається, що скульптура ладна витримати навантаження у сто тисяч тонн, урагани і 8-бальні землетруси.

У створенні конструкції брали участь українські заводи і підприємства, часто застосовуючи інноваційні методи. Так, спочатку на заводах Запоріжжя виливали сталь для майбутньої скульптури, потім на Київському заводі імені Паризької Комуни виготовляли саму конструкцію. Також долучились і працівники Інституту електрозварювання ім. Євгена Патона. Займаючись облицюванням скульптури, вони послідовно зварювали у суцільну конструкцію сталеві листи (50 см на 50 см). Вражає те, що товщина цих швів не перевищувала 1,5 мм, а загалом було зроблено швів довжиною в 30 км. На тому ж таки Київському заводі імені Паризької Комуни збиралися частини конструкції – секції по 25-30 тонн і заввишки 4 метри. Ідея полягала в тому, що секції повинні вільно «проходити» під автомобільним мостом. Перевозили секції від заводу вночі, щоб не створювати заторів. А для монтажу використовували найбільший в Україні кран.

Зрештою у Києві з'явилася скульптура з вражаючими характеристиками: висота – 62 метри (загальна висота з постаментом 102 метри) вага – 450 тонн. До речі, багатостраждальний меч має вагу 13 тонн, а щит – 9 тонн. Батьківщина-мати у Києві більша за Статую Свободи у Нью-Йорку (45 метрів) і більша за Статую Христа-Спасителя у Ріо-де-Жанейро (38 метрів).

Урочисте відкриття скульптури відбулось 9 травня 1981 року. І досі сталева пані зберігає статус найвищої монументальної пам'ятки у Європі. А окремі її деталі (радянська символіка на щиті) мають бути демонтовані. Однак, до реалізації цих планів поки не дійшло.

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

▲ **Частина конструкції.** Фото з книги «Архітектура радянського Києва» Бориса Єрофалова-Пилипчака

Історичний календар

травень

14 травня 1941 року загинув Ананій Волинець (1894–1941), повстанський отаман, підполковник Армії УНР на Вінничині. У 1917-му вступив до Української партії соціалістів-революціонерів. Секретар ревкому в Гайсині, заступник повітового комісара Тимчасового уряду, начальник повітової міліції. Організовує загони Вільного козацтва.

У листопаді 1918-го звільняє Гайсин від гетьманської адміністрації й очолює Гайсинський курінь Національної гвардії. Незабаром його реорганізували в 61-й Гайсинський полк, а Волинець отримав звання підполковника. Успішно воював із більшовиками в рідному краї на чолі повстанського загону, який налічував кілька тисяч селян і козаків. У визволених містах встановлював українську адміністрацію, видавав часопис «Повстанець».

Після поразки визвольних змагань переїхав до Західної України. Входив до Української народної партії, працював у редакції тижневика «Дзвін», член Волинського українського об'єднання. Співпрацював із підпіллям Тараса Боровця. Останній писав про нього у спогадах: «Волинець був нашим симпатиком та дуже добрим моїм дорадником у багатьох справах... Це була високо інтелігентна і далекозора людина, гнучкий тактик. Я дуже багато від нього навчився у галузі воєнно-політичної тактики».

У жовтні 1939-го після окупації Західної України радянською владою був заарештований. Незабаром його відпустили, але після доносу заарештували повторно. Розстріляний 14 травня 1941-го у Вінниці.

24 травня 1881 року у Києві народився Олександр Богомолець (1881–1946), вчений, який відкрив світові «сироватку Богомольця», що прискорювала зрощування переломів та загоєння м'яких тканин. Народився в Лук'янівській в'язниці, де за участь в революційній боротьбі перебувала його мати – Софія Богомолець (Присецька). Після розгляду справи її відправили на каторгу, де вона і померла від сухот. Хлопчик виховувався у дідуся Миколи Присецького. Вперше побачив свою матір лише в десять років, коли їм з батьком дозволили її відвідати. Батько працював земським лікарем.

Після закінчення гімназії Олександр Богомолець навчався на медичному факультеті Новоросійського університету в Одесі. 1909-го у 28 років став доктором медицини. Всесвітньовідомий фізіолог Іван Павлов позитивно оцінив докторську дисертацію молодого вченого, наголошуючи, що новаторські ідеї відкриють «нові, набагато ширші перспективи в медичній науці».

У Києві він створив і очолив Інститут експериментальної біології та клінічної фізіології, де розроблялися проблеми патологічної фізіології. У Києві Богомолець завершив ґрунтовне наукове дослідження – тритомний посібник з патологічної фізіології, удостоєний Державної премії І ступеня.

Переворотом у медицині стали дослідження Богомольця механізму продовження людського життя. Цим неабияк зацікавився Йосип Сталін, який хотів жити якщо не вічно – то довго, очікуючи від вченого «еліксиру молодості». «Цей шахрай усіх обдурив», – так відреагував Сталін на смерть Олександра Богомольця.

27 травня 1936 року у Львові помер Ігор Лоський (1900–1936), історик, педагог, громадський діяч. Народився 15 грудня 1900 року у місті Люблін. Навчався в 2-й Українській Кирило-Мефодіївській гімназії в Києві. В січні 1918-го вступив до Студентського куреня Армії УНР. Як учасник бою під Крутами був тяжко поранений.

«Десь коло 10-ї ранку з'явилися на обрії ворожі лави і в той же час большевицька артилерія почала обстріл, – згадував про той день Лоський. – Обстріл був досить інтенсивний, але в рівній мірі невдалий – стрільна лягали десь в полі. Натомість Лощенко стріляв досить вдало... А большевики наступали все ближче, вже можна було розгледіти постаті матросів, тої краси й гордості революції, що йшли в першій лаві».

Після Української революції 1917–1921 жив у Відні, Празі, Берліні. 1932-го переїхав до Львова. Досліджував період Гетьманщини, підготував монографію про Івана Богуна.

30 травня 1876 року російський імператор Олександр II у німецькому містечку Емс підписав таємне розпорядження про повну заборону українського письменства. Указ доповнював основні положення Валуєвського циркуляру 1863-го. Він мав на меті витіснення української мови з культурної сфери. Заборонялось друк книг українською мовою, навчання нею у початкових школах, концерти з українськими піснями чи театральними виставами, ввіз на територію Російської імперії україномовної літератури без особливого дозволу.

Автор документа – Михайло Юзефович, помічник куратора Київського учбового округу. Він підготував меморандум на ім'я імператора, де звинуватив діячів українського руху в тому, що вони прагнуть «вільної України у формі республіки з гетьманом на чолі».

Юзефович ініціював закриття газети «Киевский телеграф» та Південно-західного відділу Російського географічного товариства. Іншими наслідками Емського указу (сучасники називали його «законом Юзефовича») стали ліквідація Громад, звільнення професорів-українців із Київського університету ім. Святого Володимира.

Сторінку підготувала Олена ГУМЕНЮК

eprasa.pl 851374823a

КУЛЬТУРА

Фрагмент постановки «Любов»

Фото з офіційної сторінки фестивалю

VIII Міжнародний фестиваль українського театру «Схід-Захід» онлайн

Міжнародний фестиваль українського театру «Схід-Захід» – це щорічна подія, організована Фондом масових видовищ та Центром молоді ім. Генрика Йордана у Кракові. Цьогорічний 8-й фестиваль відбувся 18-26 квітня в онлайн-режимі. Захід проходив під гаслом «Фантазіє! Ти сила чарівна!» та був присвячений 150-річчю народження Лесі Українки.

Для перегляду журі і глядачів на сторінці події представили відеозаписи вистав 18 театрів з України, Вірменії та Польщі.

Попри те, що захід був присвячений Лесі Українці, жодного спектаклю на основі саме її творчості не було. Однак організатори вважають, що, оскільки у промокампанії всюди звучало ім'я мисткині і те, ким вона є для української культури, вдалося зробити ще один крок до її популяризації.

– Що ж до самої реалізації слогану «Фантазіє! Ти сила чарівна!», я хотіла би відзначити декілька колективів, які мені дуже сподобалися, – ділиться враженнями директорка фестивалю Надія Мороз-Ольшанська. – Наприклад, вистава «Очі блакитного собаки» Хмельницького театру – дуже цікаве рішення, вони взяли за основу картини відомого бельгійського художника-сюрреаліста Рене Магрітта. Також оригінальною виявилася п'єса Неди Нежданової з Миколаївського театру. Вона розповідає про містичне місто, в якому ніколи не падає дощ. Що може статися там, де ніколи нічого не змінюється, ніхто не може померти чи народитися? Були і гостросоціальні вистави, як-от «Психоз», «Кристофер», «Курчатко з букваря», спектакль на основі Старицького. Ці теми вже піднімали класики, і ми бачимо, що вони залишаються актуальними в будь-яку епоху.

Організатори зізнаються, що не покладали великих сподівань на цьогорічний фестиваль через карантинні обмеження. Але захід відбувся, і досить успішно. Надія Мороз-Ольшанська розповідає:

– Люди дивилися, ми отримали зворотній зв'язок. Бачимо, що є зацікавлення глядачів з інших міст і країн, що контакт з українським театром потрібний діаспорі, є запит на онлайн-трансляції. Ми знайшли нові цікаві рішення – наприклад, запис обговорення вистав членами журі на платформі ZOOM. Раніше ані глядачі, ані учасники цього не бачили. Цікавий формат, варто застосовувати його надалі. Ми також будемо використовувати потенціал минулорічного фестивалю, під час якого покази відбувалися в кінотеатрах. Можна буде зробити якісні записи вистав з субтитрами англійською мовою й організувати покази в інших країнах паралельно із краківським заходом. Тож будемо думати, як гармонійно поєднати живий фестиваль і онлайн-формат.

Усі театри, які брали участь у події, стали лауреатами. А от гран-прі цього року не присуджували, оскільки, на думку організаторів, онлайн-режим не дозволяє повноцінно розкрити акторську та режисерську роботи так, як під час гри «вживу» на сцені.

Театри, які брали участь у 8-му фестивалі, поділили на три групи: драматичні, лялькові та аматорські. У кожній з них журі відзначило кращу режисуру, сценографію, хореографію, головних і другорядних акторів, а також призначило спеціальні призи.

Нагороду за найкращу дитячу виставу серед лялькових театрів отримав Дніпровський муніципальний колектив «Актор і театр ляльок» (Дніпро, Україна) за спектакль «Коза-Дереза» (режисер Роман Гребенюк). Ще одна нагорода у цій категорії дісталася Київському міському академічному театру ляльок на Лівому березі Дніпра за виставу «Мюнхгаузен» (режисер Руслан Неупокоєв).

Серед драматичних театрів відзнаку за найкращу режисуру отримав Самсон Мовсесян з Єреванського державного театру ляльок імені Ованеса Туманяна (Єреван, Вірменія) за виставу «Крістофер». Нагорода за найкращий спектакль дісталася Київському академічному театру «Золоті ворота» (Київ, Україна) за постановку «Любов» (режисер Миколай Миколайчик).

Серед аматорських театрів за найкращу хореографію відзначили театр танцю «Лілія» (Краків, Польща), який представив спектакль «Ядвіґа – коштовність Вавеля» (режисерка Аґата Стодольська).

До складу журі цього року входили: артист Національного академічного театру ім. Івана Франка Євген Нищук, директор та художній керівник Луганського обласного академічного українського музично-драматичного театру Сергій Дорофєєв, директорка театру «Das Dokumentartheater Berlin» у Берліні Марина Шубарт, гендиректор та художній керівник Херсонського театру ім. Миколи Куліша Олександр Книга, режисер Олег Мельничук, актор та режисер Іван Данилін, а також головний режисер Хмельницького обласного академічного музично-драматичного театру імені Михайла Старицького, керівник аматорського театру «Дзеркало» Дмитро Гусаков.

Креативна група вже працює над концепцією 9-го фестивалю. Обіцяють нові цікавинки і сподіваються, що наступного року глядачі зустрінуться з учасниками у Кракові в театральній залі. ■

Світлана ЛАГУЗ

Психоаналітик:

Витягнути травму переселення із суспільного позасвідомого – непросте завдання

Відомий український психоаналітик та психотерапевт Степан Кондира народився на Тернопільщині, проте його батьки – вихідці з Ярославщини, які внаслідок примусових виселень українців з Польщі змушені були покинути рідну домівку. Кондира тривалий час працював психотерапевтом у Німеччині, а недавно повернувся в Україну.

Пане Степане, ваш батько – родом із села Добра, що недалеко від Ярослава в Польщі. Ви вже народилися тут, на Тернопільщині. Чи розповідав він вам про життя українців до вимушеного переселення? Яким воно було?

Дуже радий, що ви звернулися до моєї сімейної теми... Дійсно, мій батько Володимир (бабуся і дідусь називали його Влодком) народився в Польщі. У родині було дев'ятеро дітей: первісток помер, а восьмеро зростали на тих землях. У діда Степана і бабусі Марії було четверо дочок і четверо синів. У спадок їм від мого прадіда дісталося багато орної землі. Як велося у ті часи, після відходу батьків у засвіти найстаршому сину припадала половина поля, а іншим наділи йшли «по старшинству». Батько розказував, що дід Степан у Львівському повіті (саме так тоді називався цей регіон) став другою людиною з виготовлення вуликів і тримав пасіку. Він мав 168 вуликів! Зі слів батька, вони «в меді купалися». У Львові його фото висіло серед відомих людей краю. Діти виховувалися в любові до землі, до роботи.

А потім було виселення. Як він про нього розповідав?

Навіть і гадки вони не мали, що їх примусово виселять із рідних земель. Як неслюдів гнали їх в товарні вагони і везли в Україну. Батько розказував це мені зі сльозами на очах. Його душа завжди була серед неосяжних просторів Надсяння, Підляшшя. До кінця віку згадував про ті молоді свої роки. Довелося людям перенести неймовірні жахіття і страждання. Старшого – Михайла, батькового стрийка, відправили до Сибіру через небажання віддавати землю; Василь і Андрій (на щастя, швидко продавши землю) подалися за кращою долею до Америки, а діда Степана в товарних вагонах відправили до станції Товсте, а звідтіля до села Нирків, на той час Заліщицького району. Життя було важким – післявоєнні роки. Необхідно було годувати сім'ю.

Батько наймитував, але був чудовим майстром. Так, із села в село ходив і людям робив відра із кусків бляхи, коромисла, жолоби ладнав, череди худоби пас по селах – заробляв на хліб собі і родині. Він на той час серед хлопців був найстаршим. Комуністи все забирали в людей, а люди рятувалися по-різному.

Ви бували на батьківщині батьків?

Проїздом був на батьківщині батька, бачив його рідні «пенати». Правда, там все змінилося, час бере своє... Звичайно, батькам важко довелося. Постійні утиски давалися взнаки.

Ви – відомий психоаналітик, психотерапевт. Скажіть, як впливає досвід переселення, примусової еміграції на психіку людини?

Питання ваше цікаве і водночас важке. Важке з точки зору психотерапевта-психоаналітика, адже для висвітлення такої теми необхідно розуміти структуру психіки людини. Ті внутрішні канони діяльності, що лежать в сфері позасвідомого, – це резервуар наших переживань і травм, які супроводжують нас в житті так часто, як ми навіть не можемо уявити. Нелегким є шлях пізнання істини, що може дати «прозріння» на свідомому рівні, але пройшовши цей шлях, людина знімає із себе величезне психологічне навантаження. І це діє тільки у терапії, коли із позасвідомого вдається витягнути складну для психіки причину напруги. Це можливо зробити швидко в індивідуальному психоаналізі і психотерапії. А спробувати «витягнути» із суспільного позасвідомого травму, яка притаманна цілим сім'ям, родинам, етнічним групам – непросто. Задіяні суспільні посттравматичні розлади в психіці цілих етнічних груп. Це супроводжує пам'ять постійним запитанням: за що? За які такі погрішності настраждалися покоління? У людей з'явилася внутрішня агресія, причому вона передалася і новим поколінням. Тому наш народ вже отримав геном страху: за постійні війни на наших територіях, за нашу землю, за мову.

Як ви вважаєте, чи важливо зараз налагоджувати стосунки із Польщею, зокрема з тими місцями, звідки українців було насильно виселено?

Звісно, що стосунки із людьми, які мешкають на колишніх українських землях, необхідно розвивати! Нещодавно я звернувся до польської сторони із проханням допомогти нам, краянам, у встановлені органу в нашому костелі – базиліці св. Петра і Павла, що у Теребовлі. Мені повідомили, що лист надіслано від польського сейму до канцелярії президента Польщі. Це тішить. Найбільше мене мотивує встановити орган в нашому костелі – бажання долучитися до загальноєвропейських цінностей і налагодити стосунки між українцями та поляками. ■

Наталія ПАСІЧНИК

Фото надано авторкою статті

Біографічна довідка:

1989 рік – працював лікарем-психотерапевтом в Центрі дітей з особливими потребами (дітей інвалідів ДЦП – тодішня назва, – *ред.*) у місті Суми. Голова дитячого фонду «НАДІЯ».
1990–1993 роки – директор медично-альтернативного Центру (МАС) у місті Новий Сад, Югославія.
2000–2002 роки – працював лікарем-психотерапевтом в Тернопільському онкодиспансері.
Від 2002-го до 2020 року – психотерапевт, а пізніше також – психоаналітик у клініці Томова в Німеччині. Член української спілки психотерапевтів.

eprasa.pl 851374823a

ЮВІЛЕЙ

Отцю Стефану – з нагоди 30-ліття священства

Цьогоріч 4 травня отець мітрат Стефан Батрух, парох храму Різдва Пресвятої Богородиці у Любліні, відзначав 30-ту річницю священничих свячень.

Фото надано авторкою статті

Кожен, хто хоч трохи знайомий з отцем, знає, що плоди його невтомної діяльності помітні не тільки у Любліні. Багато років його працю цінують на найвищому рівні в Польщі та Україні. А у жовтні 2019 року отець став лауреатом відзнаки «Людина польсько-українського примирення», нагородження відбулося у Римі.

Офіційний відлік душпастирської діяльності отця Стефана можна було б офіційно розпочати 4 травня 1991 року, коли у церкві Різдва Пресвятої Богородиці у рідному містечку Білий Бір він був рукоположений владикою Іваном Мартиняком на священника.

Проте його душпастирська праця розпочалася ще під час навчання у Люблінській семінарії, коли він активно долучався до роботи з молоддю, діяльності греко-католицького молодіжного руху «Сарепта», проводив зустрічі та катехизації, організовував конференції та різноманітні культурні заходи, релігійні святкування.

Також він активно співпрацював із Сестрами Служебницями Непорочної Діви Марії, з якими організовував формаційні зустрічі та дні духовної віднови. Спільно вони взялися за будівництво Екуменічного будинку соціальної опіки у Пралківцях біля Перемишля, який був відкритий та освячений у 2005 році.

Після створення у Любліні греко-католицької парафії св. Йосафата отця Стефана призначили її парохом. За підтримки люблінської громади він успішно переніс із прикордонної зони до Любліна греко-католицьку церкву XVIII століття.

Окрім душпастирської діяльності у Любліні, о. Батрух проводив чимало реколекцій в інших містах Польщі, а також Словаччині, Німеччині, Австрії, Іспанії, Італії, Канаді, Америці та Україні. Організовував спільні поїздки на світові та європейські зустрічі молоді. Він співпрацює з греко-католицькою семінарією в Любліні, де служить духівником та сповідником.

Він давав коментарі для польського телебачення під час паломництва папи Івана Павла II до України. У 2001 році захистив докторську дисертацію на теологічному факультеті Люблінського католицького університету під назвою «Модель християнського життя у світлі аскетичних творів св. Василія Великого», яка вийшла друком у видавництві «Свічадо».

Отець Батрух долучився до створення трьох документальних фільмів режисера Ґжеґожа Лінковського: «Невигідний» («Niewygodny») про митрополита Андрея Шептицького, «Парох Майданека» («Proboszcz Majdanka») про блаженного Омеляна Ковча, який загинув у концтаборі, та «Пробачити усе зло» («Wybaczyć wszelkie zło») про Армію Крайову та Українську повстанську армію.

Варто відзначити, що чимало зусиль і праці доклав отець до промоції та повернення з небуття знань про діяльність бл. Омеляна Ковча, який у 1944 році загинув у Майданеку і до останнього був духовною підтримкою для в'язнів, незалежно від їхньої національності та самоідентифікації. Вагомий здобуток отця – пам'ятник Ковчу у Любліні, встановлений 25 березня, на 77-му річницю смерті блаженного.

Для отця Батруха Омелян Ковч є прикладом для наслідування. Можна також зауважити, що їхні долі мають чимало спільного. Отець Стефан, як і бл. Ковч, веде свою душпастирську діяльність у середовищі двох культур – польської та української. Отець Батрух переніс і врятував від знищення церкву з Тарношина, дбає про святиню у Корчмині, натомість отець Омелян також багато вклав у розвиток і відновлення церкви св. Миколая у Перемишлянах: закупив дзвони, подбав про її відновлення ззовні та всередині.

Блаженний долучався до розвитку культури й освіти у Перемишлянах, засновував школи, читальні, книгарні. Отець Батрух проводить чимало наукових, культурних заходів, метою яких є подолання польсько-українських стереотипів та упереджень. Обидвох єднає тісна і натхненна праця зі студентами. Фонд духовної культури прикордоння став осередком гуртування молоді, де кожен може віднайти себе, розвивати свої здібності, реалізовувати ідеї. Парафіяльний будинок у Любліні – це оселя, повна тепла і затишку, де можна відчути себе як вдома; тут відбувається чимало різних подій, щирих розмов, завжди пахне ароматним чаєм. У будинку отця Ковча також часто збиралася молодь – у пошуках духовної підтримки, поради, можливості спільно провести час, поділитися ідеями і планами. Підсумовуючи це порівняння, можна додати, що люди поважають і люблять їх обох не тільки за розумні і влучні проповіді на літургіях, але й за реальні і корисні справи, щирість і відкритість.

Попри таку насичену діяльність, отцеві Стефану вдається робити все у неймовірно оригінальний спосіб, залишаючись собою – щирим та відкритим до інших, незалежно від їхніх поглядів, приналежності чи вподобань. Парафіяни часто звертаються до отця у різних справах, що свідчить про неабиякий авторитет пароха та його постійну підтримку. Йому вдається наповнювати серця людей вірою і спокоєм, бути джерелом радості і підтримки. Інколи можна тільки здивуватися, звідки він черпає стільки сил для виконання різних обов'язків, ділячись при цьому натхненням з іншими. Співпрацюючи з різними людьми, отець Батрух завжди вміє знаходити вихід навіть зі скрутного становища, не зраджуючи при цьому власного сумління.

Нині отець Стефан, окрім того, що веде насичену душпастирську діяльність, долучається до роботи секретаріату Капітули польсько-українського примирення та Комітету вшанування пам'яті бл. Омеляна Ковча, які щороку нагороджують активних діячів діалогу та примирення. Близько 20 років він успішно керує заснованим ним Фондом духовної культури прикордоння, який займається питаннями релігійного та культурного діалогу, збереженням історичних пам'яток на стику східних та західних традицій – зокрема ремонтом святинь у Корчмині та у Вижнянах, що біля Львова. Отець Батрух є членом Товариства порятунку церкви у Балигороді. У межах діяльності Фонду він ініціював транскордонні зустрічі на польсько-українському кордоні під назвою «Європейські дні добросусідства».

Варто зазначити, що отець має неймовірний дар проповідування. Його змістовні і водночас прості слова неодноразово ставали духовною підтримкою та натхненням не тільки для прихожан храму. До тридцятиріччя своєї діяльності він разом із видавництвом «Свічадо» готує до друку збірку проповідей з останніх років «У Тобі – моє уподобання».

Від імені парафіян бажаємо Вам, отче Стефане, постійного натхнення у служінні, тепла і радості у серці від виконання свого покликання, терплячості і смирення серед щоденних обов'язків. Нехай всеосяжна любов і обійми Всевишнього будуть з Вами повсякчас!

Дякуємо за дар Вашого служіння і бажаємо многих літ у радості і здоров'ї!

Оксана БАСАРАБА

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

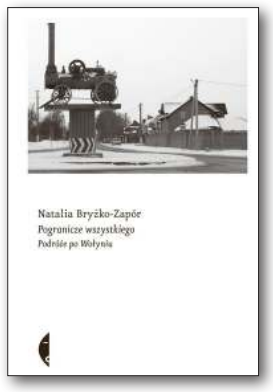

Natalia Bryżko-Zapór, **«Pogranicze wszystkiego. Podróże po Wołyniu»**, Wołowiec: Wydawnictwo Czarne, 2021 – 432 s.

Мавки, контрабанда і Святий Ґрааль

При згадці про Волинь на думку самі собою спадають асоціації – складна історія, трагедія, вбивства. Польська авторка, перекладачка і дипломатка Наталія Брижко-Запур пішла наперекір цьому «автоматизму». У книжці «Пограниччя всього. Подорожі Волинню» вона, звичайно, згадує про минуле, але перш за все намагається показати цей регіон таким, яким він є нині. На запитання польських друзів про те, навіщо писати таку книжку, авторка відповідає: «Волинь існує і живе своїм життям. Впритул до кордону з Польщею. З українського боку Бугу. Але у польській свідомості вона переважно залишається ностальгічним міфом часів давньої слави Речі Посполитої та воєнного кошмару. Хоча би через це варто придивитися до цього місця уважніше і побачити, чим воно є сьогодні».

Саме в таку сучасну волинську подорож авторка запрошує читача. Спочатку вона робить крок назад і розповідає про багатство волинської демонології з мавками і всілякими іншими божествами. Нагадує, що національну мозаїку регіону століттями творили українці, євреї, поляки, вірмени, караїми та багато інших. Не коротшим буде список віросповідань, що як колись, так і нині співіснують тут поруч. Власне місце у розповіді про Волинь матиме й історія про суспільно-культурне знищення, яке в цей регіон принесла радянська влада.

Книжка складається з шести частин, кожна з яких містить до кільканадцяти есеїв. Часом вони довші, а іноді – доволі лаконічні. Наталія Брижко-Запур коментує дійсність і сама, але найчастіше віддає голос волинянам – це може бути таксист, журналіст локальної преси, церковний ієрарх з нездійсненими патріаршими прагненнями чи молода дівчина, яку авторка підвозить до хати. Від неї в розмові про минуле вона почує: «Щось там під час війни трапилось між поляками та українцями, точно не знаю. Деякі кажуть, що українці вбивали поляків, а інші – що поляки українців». У Польщі такий підхід багато хто сприйматиме як легковажний. Але ця дівчина і більшість співрозмовників Наталії Брижко-Запур показують, що вони просто не переймаються історією так, як сьогоденням. А воно – не з найлегших. Матеріальні нестатки і відсутність перспектив виходять тут на перший план. Молодь з Волині мусить тікати до більших міст Центральної України або закордон – найчастіше до Польщі. Хто не виїхав – займається контрабандою, бо вона дає значно більші прибутки, ніж легальна праця. Польщу знають тут майже всі і назагал висловлюються про неї дуже позитивно. Бачать також, що радикали з обох боків кордону працюють на знищення дружніх відносин між сусідами.

З подорожі авторки меншими та більшими населеними пунктами Волині вимальовується образ чудової країни з гарною природою, яку водночас знищує хоч би нелегальний видобуток бурштину. Що цікаво – колись бідняки, які не могли собі дозволити вугілля, палили у печах цим природним багатством, кілограм якого нині коштує кілька тисяч доларів. Настільки ж часто, як і нарікання на соціальну нерівність і боротьбу за щоденне виживання, Наталія Брижко-Запур чутиме звинувачення у бік Росії. Наслідки її агресії видно тут у безлічі пам'ятних дошок з іменами загиблих. Польській авторці пояснять також, що молоді хлопці проходять вишколи у Володимирі-Волинському і їдуть на далекий Донбас, бо вважають, що краще воювати там, ніж чекати, поки війна прийде сюди.

Є й інша сторона цієї медалі – страх перед фронтом збільшує кількість молодих чоловіків-мігрантів. Один зі співрозмовників авторки коментує це просто: не всі схильні ризикувати. Він сам був на війні, про своїх солдатів намагався дбати як про власних синів. Знає, що ці хлопці створили справжню українську армію.

Читач знайде у книжці й цікавинки: наприклад, про те, що на Волині народилися директор Єврейського театру у Варшаві Шимон Шурмей, жінка, яка пробувала вбити Леніна, чи автор відомого запису моменту вбивства американського президента Джона Кеннеді. Ці теорії, щоправда, не вдасться перевірити науково; Наталія Брижко-Запур згадує навіть про можливість збереження на Волині Святого Ґрааля. Як видно, цей регіон – це справді «пограниччя всього», і кожен може знайти тут щось для себе. А коли пандемія відступить, книгу можна покласти у наплічник, поїхати на Волинь особисто і порівняти прочитане з побаченим. Стимулом можуть бути заключні слова авторки про Волинь: «Вона постійно справляє враження краєвиду після пожежі. Землі, яку колись безумно і жорстоко підпалили, а опісля – з соромом забули. Але на її останках несміливо щось проростає – що з останніх сил вижило в землі або наново потрапило туди, засіяне вітром. Зараз ніхто не знає відповіді на запитання про те, що і коли з цього виросте». ■

Григорій СПОДАРИК

eprasa.pl 851374823a

Вітаємо отця Павла Старуха ЧСВВ з 25-літтям священства!

Дорогий отче Павле, надсилаємо Вам свої щирі вітання, наше могутнє «Многая і благая літ», бажаємо сили і витривалості у священницькому служінні, подолання всіх труднощів, міцного здоров'я і багато потрібних Божих ласк. До бажань долучаємо нашу про Вас молитву.

Управа Мазурського відділу ОУП

Ювілей 25-ліття священства отця Павла Старуха

Отче Павле, 26 травня 2021 року виповнилося 25 років Вашого священницького служіння, тож прийміть найсердечніші вітання з нагоди цього гарного ювілею. Бажаємо Вам Божого благословення, здоров'я та подальших успіхів на священницькому шляху.
Отче, нехай Ваш труд і витривалість завжди винагороджуються рясними плодами на славу Господню та благо нашої церкви, а Ваше велике серце і розум хай радісно відкриваються до наступних досвідів і процвітають у ласках Святого Духа.
Ми пишаємося Вами!

Гурток Об'єднання українців у Польщі та парафії св. Миколая в Банях-Мазурських

З нагоди ювілею 30-ліття священства
дорогому о. мітрату
Стефанові Батруху

Нехай Господь Бог щедро благословляє Тебе
в щоденному житті, дає міцне здоров'я,
дарує многії ласки, необхідні для праці
в Його Винограднику.
Бажаємо заступництва Пречистої Діви Марії
та дарів Святого Духа на многії і благії літа.
Щастя, миру і Божої благодаті

бажають сестри і брати з родинами

Управа Кошалінського відділу
Об'єднання українців у Польщі
Дирекція Загальноосвітнього ліцею у Білому Борі ім. Т. Шевченка
Управа фонду ДЕКА, яка веде
Початкову школу ім. Т. Шевченка в Білому Борі,
запрошують на
II УКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ТАБІР,
який відбудеться 3–10 липня 2021 року (8 днів)
в Білому Борі.

Організатори забезпечують:
• нічліги та харчування (сніданки, обіди, вечері) • опіку інструкторів • добрі умови • екскурсії: поїздки до озера і моря • спортивні змагання • навчання українських пісень • інші розваги.
Приймаємо зголошення дітей від III до VIII класу початкової школи.
Кількість місць обмежена.
Контакт і зголошення – домівка ОУП в Кошаліні:
тел. 94 342 64 70 або 503 005 378,
електронна адреса: zup_koszalin@wp.pl
romanbd@poczta.onet.pl
Запрошуємо!

Роман Білас,
голова відділу ОУП в Кошаліні

Відійшли...

2 травня 2021 року після довгої хвороби
у Колобжезі упокоїлася наша тітка
бл. п. КАТЕРИНА ТХОРИК
(з дому Гирча)
Вічная пам'ять, тітко Катерино.
Наші щирі співчуття висловлюємо
доні Люсі й синові Володимирові
та їхнім сім'ям.

Роман, Анна і Богдан з родинами

«Ми молимо Воскреслого Христа,
щоб душу взяв до світла, до спасіння...»

Ділимося сумною вісткою, що 2 травня 2021 року
упокоїлась на 81-му році життя
бл. п. МАРІЯ (КАТЕРИНА) ТХОРИК
(з дому Гирча)
народжена в селі Лукове Ліського повіту.
Розділяємо біль і молитовно єднаємось
з нашими друзями
Володимиром і Луцією та їхніми родинами
з приводу смерті Мами і Бабці.
Царство Їй Небесне! Христос Воскрес!

Управа і члени гуртка ОУП в Тшеб'ятові

26 квітня 2021 року Всевишній покликав до себе
на 85-му році життя
бл. п. ВАСИЛЯ НАДЯКА
уродженця лемківського села Вислок-Вижній,
а після злочинної депортації 1947 року – мешканця
села Брамка, що біля Моронґу у Вармії і Мазурах.

Пішов з життя український патріот, який не щадив своїх сил та наснаги для збереження рідної віри, мови, традицій та звичаїв. Нам довелося попрощатися з людиною, яка була частиною культурного та політичного осередку українського національного руху, мала патріотизм, працелюбність та любов до України. Він все своє доросле життя активно працював у довічному вигнанні на благо своєї громади, очолюючи ланки – спершу УСКТ, а потім довгі роки – ОУП. Був серед ініціаторів побудови рідного храму в Моронґу, організатором фестивалю української популярної пісні «Як я си заспівам», багатьох інших культурно-освітніх ініціатив.

Дружині Покійного, дочкам і синам,
онукам та всім рідним і близьким
висловлюємо слова скорботи і співчуття.

Нехай нерідна моронзька земля, в якій Він спочив 29 квітня, буде Покійному пухом.

Управа, рада і голова Ольштинського відділу ОУП

Близькій та дальшій родині
бл. п. МАРІЇ КОВАЛЬЧИК
(дівоче прізвище Лазорик)
щирі слова співчуття висловлюють
члени церковного хору
та парафіяльна спільнота Білого Бору

8 травня на 86-му році життя упокоївся уродженець закерзонського краю Гута-Поруби на Підкарпатті, вигнаний з родиною з одвічної Отчизни в околиці Пасленка у віці 12 років під час злочинної операції «Вісла» 1947 року
† бл. п. ЕМІЛІЯН ГАЛУШКА
Протоієрею, пароху ольштинської парохії УГКЦ Покрови пресвятої Богородиці в Ольштинсько-Ґданській єпархії отцю Іванові Галушці, синові Покійного, і всій Його родині, а також родичам і близьким
складаємо щирі слова співчуття і схиляємо голови у скорботі й жалю.
Нехай нерідна жулавська земля, у Зєльонці-Пасленцькій, де спочив Покійний Емілиян 11 травня після похоронних торжеств, які очолив кир Аркадій Трохановський – владика Ольштинсько-Ґданський, буде Йому пухом.

Голова, управа і рада Ольштинського відділу ОУП

Павлові Дзямбі на прощання

Павле
Гнес ранком небо за Тобом плакало
Ротунду хмари обняли
вершки ялиц гласкали
Ждинянка за Тобом
жалібно розщеберчала ся
А Ти
на небеса мандрувати вибрав ся
Павле
Знаш як гори наши зеленіють?
Яка гарна весна?
Ід гин де нихто не буде
з Русина сміяв ся.
Там при небесній ватрі
з Реґетівянами и Ждинянами сядте
і на сині гори смотрте
і визерайте нас
на нас тіж прийде час
сісти біла Вас

До позарани
Павле
до побачиння
Вічная Тобі пам'ять

Олександр Маслей

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.
Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, **zastępca redaktora naczelnego –** Paweł Łoza, **sekretarz –** Tetiana Daniuchenko, **redaktorzy –** Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny –** Olga Rusina, **redaktor techniczny –** Olga Michaluk, **prenumerata, reklama –** Łesia Korostatewycz.
Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Igor Isajew (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),
E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: http://ukraincy.org.pl, http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Słowo"
Druk: Drukarnia „Efekt". **Nakład** 2500 egz.
Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:
47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:
IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

ISSN 027-8254
9 770027 825412 20

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.
Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:
Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl
Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

eprasa.pl 851374823a